ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган

№ 238 (6158)
ДЕКАБРИИН 4
ВТОРНИК
1951 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

...ветскэ хүнүүдэй амгалан ажал

...оной һүүлшын һара гараба. ...хадаа манай орондо социалисти... ...номико ба культурын саашадаа ...н жэл болоо. Ленин—Сталинай ...болбол ажалай героическа баатар... ...ната советскэ арадые зоригжуу... ...лхэнэ, тэрээнэй творческо эршэ ...нна үг зорилго тээшэ—комму... ...ализа тээшэ шэглүүлнэ.

...кэ Союзай ажалшад дайнай хой... ...табанжалые амжалтатайгаар ...д, зохёон байгуулхы амгалан ...шэнэ планнуудые түйлажа ...коммунистическэ байгуулалтын ...ые түйлай ехэ зоригжолтойгоор ...ээрэнь бэелүүлжэ байна.

...оной февралиин 9-дэ болоһон ...дай суглаан дээрэ хэлэһэн түү... ...э соогоо нүхэр Сталин ингэжэ ...н:

...удаан сагай түсэбүүд тухай ...олоо һаа, парти бэлбол манай ...нностиин хэмжээ, жэшээлхэ... ...ай урда тэзхи хэмжээнтэй са... ...гурба дахин ургэхэ арга болом... ...нэ олгохо байһан арадай ажа... ...хүсэтэ шэнэ дэбжэлтые эм... ...болоолтой байна».

...ороной хүдэлмэришэд, колхоз... ...интеллигенци болбол гүрэнай ...ые дүүргэхын ба үлүүлэн ...н түлөө шэн зоригтойгоор тэм... ...йна.

...арадай социалистическэ мүры... ...нэ шэнэ амжалтанууд тухай ...үүд хаа хаанаһаа абтана. Со... ...ческэ промышленностиин ги..., жэшээнь, Магнитогорско ба ...металлургическа комбинадууд, ...голь», «Кемеровуголь» гэжэ ...й комбинадууд, Москвагай, Ле..., Уралай, Поволжьесын ба про... ...бусад центрнүүдэй машина ...түрүү заводууд арбан нэгэн ...түсэбые болзорһоонь урид ...Олон заводууд ба фабриканууд, ...д ба нефтяной олзобориигонууд ...нгөө жэлэй программые дүүр... ...р Сталинда эльгээгдэһэн ажал... ...шэгүүд дотор абаһан уялгануу... ...зуугаад ба мянгаад коллекти... ...ай түрэтэйгөөр дүүргэжэ бай... ...һарын дүнгүүд ба түрүү ...нуудай ноябрьда түйлаһан ...үүд хадаа 1951 оной арадай ...түсэбэй дүүргэгдэхэ ба үлүүлэн ...хэ байһые гэршэлнэ. **Энэ жэл... промышленность дайнай урда ...40 онойхидо орходоо хоёр дахин ...укци гаргаха байна.**

...шэ манай социалистическэ ху... ...ы улам саашадаа дэбжээ. Со... ...түрүү техникээр зэбсэгжэһэн ...ба совхозууд ороо һоной үндэр ...ургаса хураажа, таряа гүрэн... ...гаар уялгануудаа болзорһоонь ...дүүргэһэн, үрһэнэй фондынуудые ...байна. Деревниин ажалшад мал... ...шалань хүгжөөхын түлөө, кол... ...нитын ажахые бүхы хэм... ...бэхижүүлхын ба үргэдхэхын ...жалтатайгаар тэмсэжэ байна.

...Эхэ ороной тэнигэлэн байдал ...н мандалта тушаа, советскэ ...ажалые хүнгэдхэхэ, ажабай... ...байжаруулха тушаа хододоо ан... ...ажа байдаг нүхэр Сталинай ...түйлай ехэ гидроэлектростан... ...ба каналнуудай барилга орон ...эхилэнхэй. Коммунизмын ста... ...үүсхэ барилганууд һөгөй бү... ...хэрэг болонхой. Волга ба ...э, Дон ба Аму-Дарья дээрэ ...ческэ барилгануудые бодхоо... ...д хүсэ ехэтэ техникэ ашаг... ...арадай дэмжэлгэдэ ба туһа... ...шэглэн, 1951 ондо хэгдэхээр ...лаар хараалагдаһан хүдэлмэ... ...ые амжалтатайгаар дүүргэжэ, ...дүүргэжэ байна.

...общественнэ ба гүрэнэй бай... ...уламжа һайн байһан ябадал ...мунизм байгуулгада, зохёон ...амгалан ажалдаа советскэ ...боложа байгаа элитэ ехэ илал... ...шиндхэхы услови боложо үгэ... ...нэжэ һайн байдалай шухала... ...нэниинь юуб гэхэдэ, советскэ ...а болбол арадай агуу ехэ хүсэ... ...нэ түрүүн хүгжөөн бада... ...капиталистическа мүлжэлгэһөө ...эн үргэн ниитэ арадай хүсэн ...дабхиие ба творческо барагда... ...схэлые мандуулһан байна.

...ороной ажалшадай социалисти... ...кономикые саашадань дэбжүүлхэ ...зүрхэнһөө хүсэтэг байһаниинь ...элэ эли тодоор харагдана. ...гэл арадай социалистическа ...хабаадагшад партиин уряае ...предприятинуудай хүдэлмэ... ...рай показательнуудые бүхы ...һайжаруулхын түлөө тэмсэ... ...үргэдхэнэ. Советскэ хүнүүд ...ээсые саашатань дэшэлүүл... ...баан техникые хүсэл дүүрэ... нээр ашаглаха, продукциин шанар һайжаруулха ба өөрынь үные химдаруулха, түүхэй эд, материалнуудые, түлишэ, электроэнерги арбилха хэрэгтэ өөһэдынгөө бүхы хүсэлэлгые, өөһэдынгөө творческо үүсхэлые зорюулна.

Московско стахановецууд Мария Левченко ба Григорий Муханов, улаан түгтэ фабрикын бүд нэхэгшэ Анна Федосеева, Люблинска токарьнууд Антонина Жандарова, Ольга Агафонова гэгшэдэй нэрэнүүд мүнөө бүхы орон соогоо мэлээжэ болонхой. Юумэнэй өөрын үные химдаруулхын, үйлэдбэриин операци бүхэниие эрхимээр дүүргэхын түлөө социалистическа мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар тэдэнэй гаргаһан үүсхэл промышленностиин, транспортын ба барилгануудай олон һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ халуунаар дэмжэгдээ. Стахановска дүй дүршэлые комплексноор нэбтэрүүлхэ жэшээ харуулһан Уралмаш заводой ба «Пневмостроймашина» гэжэ Свердловскэ заводой новаторнуудай үнэтэ үүсхэл машина бүтээлгын ба бусад предприятинуудта дэлгэржэ байна.

Амжалтаараа һанаагаа амарангүй эсэшэгүйгөөр урагшаа дабшахые, манай хүдэлмэриндэхи дутагдалнуудые шүүмжэлэлэй ба өөрыгөө шүүмжэлэлэй туһаламжаар эрид шууд элирүүлхэ ба усадхахые большевистскэ парти уряална. **Түсэбэй ямаршье дүүргэлтэ ба үлүүлэн дүүргэлтэ бэшэ, харин арадай ажахые хэрэгтэй продукциярнь имагта хангажа шадаха дүүргэлтэ гүрэндэ хэрэгтэй.** Гэхэтэй хамта зарим предприятинууд валовой продукци гаргалгаар түсэбөө дүүргэбэшье, үлүүлэн дүүргэбэшье, тон шухала түрэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ талаар гүрэнэй түсэбөөр тогтоогдоһон даалгабаринуудые заримдаа дүүргэдэггүй байна. Гээгдэлтэй предприятинуудые түрүүшүүлэй хэмжээндэ хүрэтэрнь урагшань татаха, үйлэдбэриин түсэбүүдэй бүхы показательнуудай талаар жэшээтэ һайнаар дүүргэхэ ябадал хангаха хэрэгтэй.

Олон миллион советскэ хүнүүд бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай эбдэршэгүй түшэг тулгуури болоһон инаг түрэл социалистическэ Эхэ оронойнгоо баялигые, алдар солые ба хүсэ шадалые улам арбиндхахын тула бүхы шадалаараа оролдоно. Советскэ хүнүүдэй патриотическа мэдэрэл ба хүсэл бодолынь ноябриин 29-дэ дүүрэһэн эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна гурбадахи конференциин делегадуудай хэлэһэн үгэнүүд соо гайхамшагтайгаар өлирхэйлэгдээ.

Конференциин үндэр наһатай делегат, ная наһатай хүдэлмэришэн—Молотовско гидроэлектростанциин барилгын модошо дархан Федор Петрович Половинкин өөрынгөө үгэ дотор ингэжэ мэдүүлээ:

—Мүнөө үеэ бидэнэр илангаяа оролдосотойгоор хүдэлмэрилхэ, түүхэй эд арбилха, хадааһан бухэниие гамнаха ёһотойбди. Далайда дуһал бүхэн, обогор таряанда ороо һон бүхэн нэмэри гэлсэдэг. Хэды шэнээн һайнаар хүдэлмэрилнэбди, тэды түргэнөөр коммунизм байгуулхабди, газар дэлхэй дээрэ хэтэ мүнхын амгалан байдал түйлахабди.

Советскэ арад ажахын ба культурна байгуулалтада шэнэ амжалтануудые түйлахаар эрид шиндэнхэй. Зохёон байгуулхы амгалан ажалда түйлагдаһан амжалта бүхэн хадаа эб найрамдалай түлөө арадуудай тэмсэлэй хэрэгтэ манай ороной эгээ ехэ оруулалта болохо байна.

И. В. Сталинда ябуулһан амаршалга соогоо Бүхэсоюзна конференциин делегадууд ингэжэ мэдүүлээ:

«Коммунизмын агууехэ барилгануудые байгуулха тухай Танай сэсэн мэргэн заабаринуудые гайхамшаг түргэнөөр бэелүүлжэ, промышленность ба хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа үгэжэ, байгаалиин хүсые оролдосотойгоор мэдэлдээ оруулан, советскэ наука, искусство ба литературые шэнэ түйлалтануудтайгаар баяжуулан, манай Эхэ ороной ажалшад болбол амгалан тайбан ажалай али тухай ехэ аша туһа хүнүүдтэ үгэдэгыень дэлхэйн арадуудта эли тодоор харуулна».

Ленин—Сталинай партаар зоригжуулагдаһан Советскэ Союзай ажалшад 1951 оной арадай ажахын **түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө предприятинуудай хүдэлмэриин шанарай показательнуудые бүхы хэмжээгээр һайжаруулхын түлөө, хүдөө ажахын** шэнэ амжалтануудай түлөө социалистическэ мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна. Коммунизмын түгэс иланта тээшэ этигэлтэйгээр дабшажа ябаа советскэ арад болбол манай инаг түрэл социалистическэ Эхэ ороной хүсэ шадалай саашадаа бэхижэхэ ябадалые шэн зоригто ажалаараа хангажа байна

(«Правдын» декабриин 1-нэй түрүү бэшэгһээ).

Манай республика дотор

Полевой хүдэлмэридэ бэлэдхэнэ

Бичурын аймагай түрүү колхозууд ерэхэ жэлэй хабарай полевой хүдэлмэридэ бэлэдхэлые эртээнһээ эхилэнхэй. «Заря коммунизма» гэжэ томодхогдоһон колхоз тарилгада хүсэд хүрэхэ үрһэ хаагаа. Үрһэ сэбэрлэлгэдэ 12 колхозниггууд хүдэлмэрилнэ, тэдэнэр 1000 центнер таряа сэбэрлээ. Колхозой түмэршэ дархашуул Дмитрий Алферов, Андрей Поспелов гэгшэд 20 гаран морин плуг, 2 сеялкэ заһажа дүүргээ. Һаяхан тус колхозой правлениин заседани үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үргэнөөр ябуулха гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Тэрэшэлэн Круминай, Логовскиин нэрэмжэтэ болон бусад колхозууд хабарай тарилгада һайнаар бэлэдхэжэ байна.

А. Шулунов.

Автобусууд абтаба

Бурят-Монголой Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи автоуправлени «ЗИС—155» маркын комфортабельна пассажирска 4 автобусуудые Москваһаа абаба. Тэдэ автобусууд 50—50 хүнэй һууритай, радиоустановкотой, электрын гэрэлтэй.

Улан-Удын автобусно станциин шэнэ автобусуудай шоферууд Гаськов, Бурда, Михалев ба бусад машинануудаа капитальна заһабарида оруулангүй 250 мянган километртэ ябуулхабди гэһэн социалистическэ уялгануудые абаба. Энэ хадаа тогтоогдоһон нормоһоо хоёр дахин ехэ болоно.

Шэнэ магазин

Улан-Удэ городой колхозно базар дээрэ хартаабха болон овощь наймаалха шэнэ дулаан магазин баригдажа дүүргэгдээ.

Һүүлэй 20 үдэр соо республикын колхозниггууд ба колхозууд тус магазин соо 25 тонно хартаабха, 20 тонно овощь худалдаба. Иволгын, Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн аймагуудайхид илангаяа ехые худалдаа.

Колхозно базарай дирекци хүдөө ажахын продуктнуудые асаралгадань колхозуудые автомашинаар хангана.

И. Гроссман.

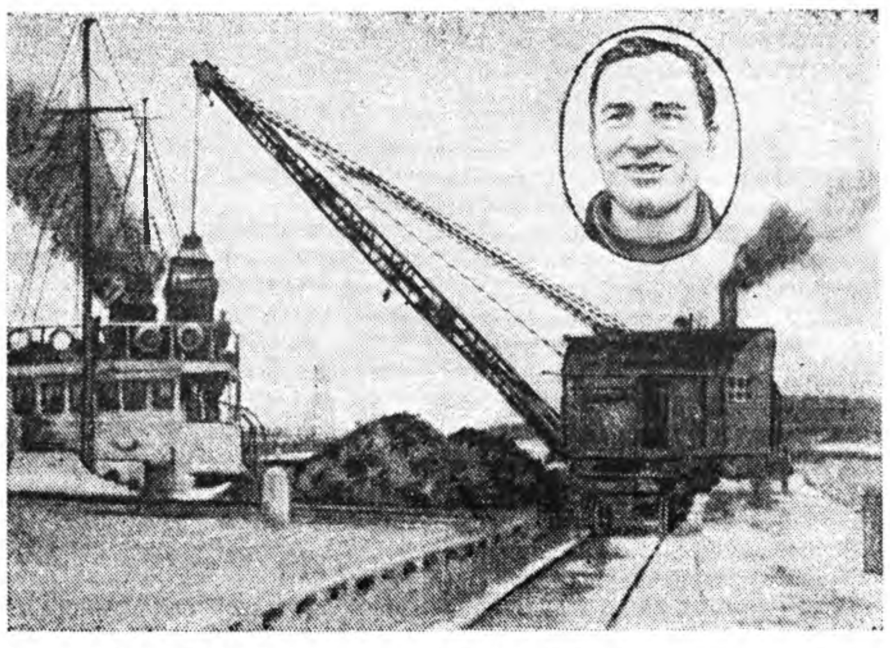

Танхой гэжэ портын подъёмочно кранай машинистаар нүхэр В. А. Анспер аяар 13 жэл соо хүдэлмэрилжэ байна. Тэрэ хадаа үдэрэйнгөө нормые хододоо 130—150 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Эрхимээр хүдэлмэрилһэнэйнгөө түлөө нүхэр Анспер БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пароходһоо ашаа буулгалга. Дээдэ таладань (хүрээ соо) нүхэр В. А. Анспер. **Ф. Суходольскиин** фото.

Түрүү участогай амжалта

Республикын промышленна предприятинуудай коллективүүдэй зүгһөө нүхэр Сталинда эльгээһэн бэшэг соо гараа табихадаа, Хандагайн леспромхозой Хандагайн участогай коллективэй гэшүүд модо отолхо ба шэрэхэ жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн уялга абаа һэн. Энэ уялгадаа хүдэлмэришэн бүхэнэй харюусалгатайгаар хандан ажаллаһанай эсэстэ, тус участок модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ программые энэ жэлэй ноябриин 22-то дүүргээ.

Эрхим шанартай 120 мянган кубометр барилгын модон шэнэ барилганудта эльгээгдэбэ. Ингэжэ, шэн зоригто ажалаараа түйлаһан амжалтаараа тус коллективэй гэшүүд зааханшье һанаагаа амараагүй, харин бүри эршэтэйгээр ажаллажа эхилээ. Арадай сүүдүүдтэ һунгаха үдэр хүрэтэр 18 мянган кубометр модо түсэбһөө гадуур Эхэ орондоо бэлэглэн, энэ түүхэтэ үдэрые угтахын түлөө тэдэнэр мүнөө тэмсэжэ байна.

Энэ уялгаяа амжалтатайгаар модошод бэелүүлжэ эхилээ, модо отолхо ба шэрэхэ сүүдхынгээ графигые зааханшье эбдэнгүй хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр үйлэдбэри дээрээ поточно-комплексно метод үргэнөөр хэрэглэнэ. Мастер Емельяновай хүтэлбэрилдэг бригада поточно-комплексно методээр хүдэлмэрилжэ, ажалай бүтээсые нилээд дээшэлүүлээ.

Д. Очиржапов.

Жэлэй түсэб дүүргэгдээ

«Бурмонголлес» трестын Сэлэнгын шпалозаводой коллектив болбол шпала хюрөөдэхэ жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид, энэ оной ноябриин 25-да дүүргэбэ. Мүнөө тус коллективэй гэшүүд түмэр харгынуудта шпала болон арадай ажахыда шухала хэрэгтэй бусад продукци шадаал һаа ехээр Эхэ орондоо үгэхын түлөө эрид тэмсэнэ.

175 мориной хүсэтэй локомобиль үйлэдбэридэ нэмэгдэжэ табигдахань.

Тус заводой коллектив (директорынь нүхэр Рукосуев) үнгэрһэн 9 һарын туршада гансахан шпала хюрөөдэлгөөр 150 мянга гаран түхэригэй гүрэнэй мүнгэ арбилаа.

А. Дейнеко.

Лекци-концерт

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Бурят-Монголой пединститудай хэлэ ба литературын кафедра гүрэнэй Ленинэй ордевто Бурят-Монголой оперо ба баледэй театрын болон филармониин артистнартай уулзалга хэбэ. Тэндэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи радиоинформациин комитедэй хүгжэмэй главна редактор нүхэр Каллиопи «Советскэ Бурят-Монголой хүгжэм» гэһэн лекци уншаба. Тэрэ болбол советскэ Бурят-Монголой хүгжэмэй ородой хүгжэмтэй нигта холбоотой байһан тухай, Бурят-Монголой композиторнуудай саашанхи зорилгонууд тухай студентнэртэ хөөрэжэ үгөө.

Республикын габьяата артистнар А. Арсаланов, Т. Гергесова, театрын дуушан Ч. Шанюшкина, бурят-монгол дуунуудые дуулагша Дулма Жаргалова гэгшэд концертдэ хабаадалсаба. Мүн Бурят-Монголой гүрэнэй филармониин арадай инструментын оркестр ородой ба бурят-монгол композиторнуудай зохёоһон хүгжэмэй аялгануудые наадаһан байна.

Б. Шойнжонов,
Л. Мункуев.

Музейн шэнэ экспонадууд

Улан-Удын хизаар ороноо шэнжэлэлгын республиканска музейн ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ З. Н. Бухарова республикынгаа олон аймагуудай газарай хүрьһэнэй шанар харуулһан экспонадуудые суглуулба. Тэдэнэй дунда Яруунын, Хориин аймагуудай, Боргойн талын ба Улан-Удэ шадархи газарай шанар харуулагдана.

Эдэ шэнэ экспозицинууд һаяар музейн байгаалиин таһаг соо табигдаха байна. Мүн тэрэ таһаг соо жэлэй элдэб сагуудта хэрмэнэй зүһын хубилдаг байһаниие харуулһан арһад табигдахань.

Музейн препаратор Г. Э. Пильман хоёр һарлаг ба хоёр хайнагуудай арһаар чучело бэлдэжэ байна. Тэдэ шэнэ экспонадууд һаяар музейдэ табигдахань.

Бүгэдэниитын, тэгшэ ба сэхэ һунгуулиин эрхэ

Арадай сүүд — гүрэнэй засагай шухала орган мүн. Тэрэ хадаа Советскэ Союз дотор социалистическэ хуули ёһые, гүрэнэй интересүүдые, социалистическэ байгуулалтые, ажалшадай интересүүдые хёрхоор сахин хаража байдаг. Тиимэһээ советскэ арад болбол үнэн зүбөөр шүүжэ сүүдлэлгые бэелүүлхэ эрхые гансахан лэ Ленин — Сталинай хэрэгтэ үнэн сэхэ, моральна талаараа сэбэр, сэхэ, хэрэг дээрэ шалгагдаһан ба дүй дүршэл ехэтэй хүнүүдтэ олгодог байха юм.

Энэ жэлдэ советскэ арад дэлхэй дээрэ эгээн демократическа Конституциин үндэһөөр арадай судьянарые ба арадай заседательнүүдые хоёрдохёо һунгаха гэжэ байна.

Манай республика дотор арадай сүүдүүдые һунгалга бүхы РСФСР соо болохо һунгалтануудтай адли 1951 оной декабриин 16-да үнгэргэгдэхэ юм.

РСФСР-эй арадай сүүдүүдые һунгаха һунгалтанууд тухай Дүрим һунгагшадта Сталинска Конституцяар олгогдоһон һунгуулиин гол эрхэнүүдые тайлбарилһан статьягаар эхилнэ.

РСФСР-эй Конституциин 113-дахи статьягай ба СССР-эй, союзна ба автономно республикануудай сүүдүүдэй байгууламжа тухай хуулиин 22-дохи статьягай, РСФСР-эй арадай сүүдүүдые һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримэй 1-дэхи статьягай ёһоор, арадай сүүдүүд болбол районой гражданинуудаар бүгэдэниитын, тэгшэ ба сэхэ һунгуулиин үндэһэ баримталан, нюуса ёһоор голосовалагдажа, гурбан жэлэй болзороор һунгагдаха байна.

Бүгэдэниитын һунгуулиин советскэ принцип юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, энэ асуудалда арадай сүүдүүдые һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримэй 7-дохи статья харюу үгэнэ. Тэрээн соо ингэжэ хэлэгдэнэ:

«Һунгуулиин эрхэтэй ба список зохёохо үеэ тус Соведэй территори дээрэ һуужа байһан, һунгуулиин болохо үдэр хүрэтэр 18 наһа хүрэһэн бүхы гражданинууд, эрэгтэйшүүл ба эмэгтэйшүүл, расова ба национальна илгаа, шажан шүтэлгэ, эрдэм һургуулиин ценз, түбхинэһэн һуудал, социальна үг гарбал, зөөри шадалай зэргэ ба үнгэрһэн сагай ажал-ябуулгые хамаархангүйгөөр һунгагшадай списогуудтэ оруулагдаха».

Тиимэһээ РСФСР-эй арадай сүүдүүдые һунгаха һунгалтанууд тухай Дүрим болбол СССР-эй Конституциин 122-дохи статьягай үндэһэ баримталан, эхэнэрнүүдтэ эрэшүүлтэй адли эрхэ олгоно. Энэ хадаа манай һунгуулиин хуулиин буржуазна «демократическа» олохон оронуудай һунгуулиин хуулиһаа тад ондоо байһанай нэгэн шухала илгаань мүн болоно. Капиталистическэ оронуудта эхэнэрнүүд һунгуулиин эрхэ эдлэдэггүй.

Олохон капиталистическэ оронуудта сэрэгэй алба хэгшэд, илангаяа сержантска состав ба жиирэй албанай хүнүүд һунгуулиингаа эрхэ хаһагданхай. Манайда сэрэгэй алба хэгшэд бүхы гражданинуудтай адли һунгуулиин эрхэ эдлэнэ. Тэрэшэлэн манай орон дотор ямаршье нацын һаа, ямаршье хэлэн дээрэ хэлэдэг һаа һунгагдаха ба һунгаха эрхэ эдлэдэг. Эвенк, уйгур, бурят-монгол, ненец, татар болон бусад бүгэдөөрэн ород, украинец, грузин, казах, белорусс, эстонец ба бусадтай адляар һунгуулиин эрхэ эдлэнэ.

Капиталистическэ оронуудта энэ хэрэг тон ондоо байна. Тэндэ национальна үсөөнхид ехэнхи ушарта гүрэнэй хүтэлбэриһөө зайсуулагдаһан байдаг. Тэндэ расова ба национальна илгаа бии байһаар. Жэшээлхэдэ, Америкын Холбоото Штадуудта олон тоото негр зоной һунгуулиин эрхэ хаһаһан хуули зарим штадуудта мүнөө хүрэтэр бии.

Англида, Америкэдэ ба бусад хэдэн капиталистическэ оронуудта зөөри шадалай, эрдэм һургуулиин, наһанай, түбхинэһэн һуудалай гэхэ мэтын элдэб янзын цензнүүд бии байһаар. Тэндэ гражданинуудай эрхэ хизаарлагданхай ба хизаарлагдажашье байна. Манайда, Советскэ Союзда ямаршье тиимэ цензнүүд байхагүй. Манайда зөөри шадалай, эрдэм һургуулиин, түбхинэһэн һуудалай ямаршье илгаагүйгөөр, бүхы гражданинууд һунгуулиин эрхые эдлэдэг байха юм. Советскэ хуули гражданинуудай һунгуулиин эрхэдэ ямаршье хизаарлалга хэдэггүй. Манай орондо һунгуулиингаа эрхэ сүүдээр хаһуулһан ба ухаа дутуутай хүнүүд һунгаха эрхэгүй байдаг.

Манай һунгуулиин хуулиин хоёрдохи илгаань юуб гэхэдэ, манайда һунгалтанууд сэхэ хэгдэдэг. Ажалшад хадаа засагай органуудые нюуса голосованяар сэхэ һунгадаг байха юм. Энэ ушарта зарим буржуазна «демократиин» оронуудта хэгдэдэг олон шатата һунгуулиин системэ хэрэглэжэ һунгагшад гү, али түлөөлэгшэд һунгагдадаг байгаа һаань, манайда район бүхэнэй гражданинууд арадай судьянар ба арадай заседательнүүдые сэхэ һунгадаг байна.

Эсэстэ, манай орондо арадай сүүдүүдые һунгаха һунгалтанууд һунгуулиин тэгшэ эрхын үндэһөөр үнгэргэгдэхэ байна. Юуб гэхэдэ, ямаршье нацын һаа, эрэ, эмын илгаагүй кандидадуудые дэбжүүлхэ ба тэдэнэй түлөө голосовалха эрхэтэй.

Иимэһээ, зөөри шадалай ба албан тушаалай байдалһаа дулдыдангүй, һунгагша бүхэн нэгэ голостой байдаг. Манай һунгуулиин системын тэгшэ эрхын гол принцип энээн дотор харагдана.

РСФСР-эй арадай сүүдүүдые һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримэй 2-дохи статья соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, 23 наһа гүйсэһэн, сүүдээр һунгуулиингаа эрхэ хаһагдаагүй советскэ гражданин бүхэн арадай судьягаар ба арадай заседателяар һунгагдажа болохо байна. Арадай судьягаар гү, али арадай заседателяар һунгагдахын тула Англида ба Америкэдэ хэгдэдэг һунгалтануудтал адли эдилгэ үгэхэ, зөөри хогшолой зэргэ хэрэглэхэ ябадал манайда огто үгы юм. Харин ажалай шадабари ба политическэ бэлэдхэл ехэтэй хүнүүдтэ ажалшадай этигэл найдабари олгогдолог байна.

Советскэ һунгуулиин системын гол принцип ба тэрэнэй капиталистическэ оронуудай һунгуулиин системэһээ илгаань иимэ байна.

И. Шишуев.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ВКП(б)-гэй айкомуудай пленумүүдһээ

СЭЛЭНГЭ

ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айкомой VI пленум боложо, ВКП(б)-гэй обкомой VI пленумэй хүдэлмэриин дүнгүүд тухай, аймагай комсомольско организациин хүдэлмэриин дутагдалнууд ба тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

Нэгэдэхи асуудалаар партиин айкомой секретарь нүхэр Башинов элидхэл хээ. Элидхэлшэ ба үгэ хэлэгшэд кадрнуудые шэлэн олохо ба хубаарилан табиха большевистскэ принципүүдые ВКП(б)-гэй айкомой бюрогой эбдэдэг байһые тэмдэглэбэ. Кадрнуудай политическэ бэлэдхэл ба мэргэжэл шадабариие тон халирхайгаар шалгажа үзэдэг байна. Тэрэнэй эсэстэ кадрнуудые һэлгэлгэ олонто үзэгдэнэ. Энэ жэлэй 10 һара соо ВКП(б)-гэй айкомой номенклатурна хүдэлмэрилэгшэдэй 40 процентиь һэлгэгдэһэн байна.

Аймагай колхозуудта малай үбэлжэлгэ эмхидхэхэ талаар партийна организацинуудай ээлжээтэ зорилгонууд тухай пленум дээрэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Пленумдэ хабаадагшад малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлгээр ехэ дутуунуудые элирүүлээ. Партийна, советскэ, хүдөө ажахын организацинуудай ба колхозуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд үнгэрэгшэ жэлдэ малай үбэлжэлгэдэ тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые хараадаа абадаггүй, энэ жэлдэ малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэлгэдэ коммунистнууд, колхозниггууд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэнэй анхаралые һулаар хандуулдаг байһан тухайда үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна.

Пленум болбол ВКП(б)-гэй обкомой VI пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлхэ хэмжээнүүдые хараалһан дэлгэрэнгы шиидхэбэри гаргаа.

Хоёрдохи асуудалаар партиин айкомой секретарь нүхэр Федоров элидхэл хэбэ.

Комсомольско организацинуудые аймагай партийна организациин тон хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилжэ байһые пленум тэмдэглээ. Тэрэнэй эсэстэ аймагай комсомольско организацинуудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд байха юм.

Эмхидхэлэй талаар комсомольско олохон эхин организацинуудай тон һула, удаан саг соо ургадаггүй байһыень элидхэлшэ ба үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Энэ жэлэй 10 һарын турша соо комсомольско 13 организаци өөһэдынгөө зэргэдэ нэгэшье хүниие абаагүй.

Комсомольско олонхи организацинуудта суглаанууд үсөөнөөр, бэлэдхэл багатайгаар үнгэргэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Сталинай, Маленковой нэрэмжэтэ колхозуудта энэ жэлдэ комсомольско суглаан оройдоо нэгэ нэгэ дахин үнгэргэгдэһэн байха юм. Маленковой нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхоздо комсомольско түрүүшын суглаан мүнөө хүрэтэр хэгдээгүй байба. Теэд, энэ колхоз томодхогдоһоор 5—6 һара боложо байна.

Галуута нуурай шахтануудай партийна комитет пленум дээрэ хурсаар шүүмжэлэгдээ. Тэрэ хадаа комсомольско организациин ажабайдалда, залуушуулай эрилтэ ба хэрэглэлдэ анхарал багатайгаар хандана. Шахтанууд дээрэ 2 мянга үлүүтэй залуушуулай хүдэлмэрилэг болобошье, 1951 оной турша соо оройдоо 16 хүн комсомолдо абтаа. Союз доторой хүдэлмэри тон һулаар табигданхай.

Комсомолецуудай политическэ һуралсал эмхидхэлгэдэ ехэ дутуунууд элирүүлэгдээ. Энэ жэлдэ 200 үлүүтэй комсомолецууд ямаршье политһуралсалда хабаадуулагдаагүй үлөө. Олохон кружогууд ба политһургуулинуудтань занятинуудынь шанар муутайгаар үнгэргэгдэдэг, таһалдадагшье ушар үзэгдэнэ.

Комсомольско хүдэлмэриин асуудалаар абтаһан шиидхэбэринүүдээ партиин айкомой бюрогой дүүргэлтэ болгодоггүй тухай мүн лэ тэмдэглэбэ. Партиин айкомой пленум хадаа 1950 оной сентябриин 3-да ВЛКСМ-эй айкомой секретариин тоосоон тушаа тон һайн тогтоол гаргаһан юм. Тэрэ гэһээр жэл үлүүтэй болобошье, тус тогтоолой олохон пунктнууд мүнөө хүрэтэр дүүргэгдээгүй байха юм. Хэтэрхэдээ аймагай 61 партийна эхин организацинуудай минл 5-дань тус пленумэй шиидхэбэри зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Партиин айкомой бюро болбол ВЛКСМ-эй айкомой, тэрэшэлэн комсомольско организацинуудые хүтэлбэрилхэ талаар партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай тоосоо шагнидаггүй байна.

Сталинай, Маленковой нэрэмжэтэ колхозуудай, механизаторска кадрнуудай республиканска һургуулиин, Сэлэнгын леспромхозой партийна эхин организацинуудай комсомольско организацинуудые һулаар хүтэлбэрилдэг байһые пленум тэмдэглээ.

Комсомольско организацинуудые парторганизацинуудай зүгһөө хүтэлбэрилгые һайжаруулжа, аймагай комсомольско организациин хүдэлмэриин дутуунуудые усадхаха хэмжээнүүдые хараалһан шиидхэбэри пленум баталан абаа.

БАЙКАЛО-КУДАРА

ВКП(б)-гэй Байкало-Кударын айкомой пленум боложо, хүтэлбэрилхы кадрнуудай дундахи хүдэлмэриин дутуунууд ба тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай партиин айкомой секретарь нүхэр Коноваловай элидхэл зүбшэн хэлсээ.

Кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха ба хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ ехэнүүд дутуунууд элирүүлэгдээ. Элидхэлшэ ба үгэ хэлэгшэд кадрнуудые шэлэн олохо хэрэгтэ халирхайгаар хандаһанай эсэстэ бэлэдхэл багатай хүнүүдэй харюусалгатай тушаалнуудта буруугаар дэбжүүлэгдэдэг байһые тэмдэглэһэн байна. Харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэдые һэлгэхэ ябадал олонто үзэгдэдэг байха юм.

Аймагай харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэдэй олонхинь һургуули багатай байбашье, тэдэнэй эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хэмжээ айком абадаггүй байгаа. Гадна, кадрнуудай политическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ хэрэг хангалтагүйгөөр табигданхай. Марксистско-ленинскэ теориие бэеэ даагаад шудалагшадта ямаршье хиналта хэдэггүй байха юм.

Пленум болбол хэлсэһэн асуудалаараа зохихо тогтоол гаргаа.

ЗАКАМЕН

ВКП(б)-гэй обкомой VI пленумэй хүдэлмэриин дүнгүүд тухай партиин айкомой секретарь нүхэр Борисовой элидхэлые ВКП(б)-гэй Закаменай айкомой пленум зүбшэн хэлсэбэ.

Элидхэлшэ ба үгэ хэлэгшэд кадрнуудай дунда ябуулагдаха хүдэлмэриин дутуунуудые элирүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулаа. Кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха ба хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ВКП(б)-гэй айком ехэ алдуу, дутуунуудые гаргаһан байна. Партиин айком зарим хүдэлмэрилэгшэдтэ эрилтэ багаар хэдэг байгаа. Тэрэ хадаа хүдэлмэреэ задагайруулһан обор тулюур хүдэлмэрилэгшэдтэ тэсэбэритэйгээр хандажа, тэдэниие удаан саг соо хүтэлбэрилхы тушаалнуудта үлээдэг байгаа. Энэ хадаа нийтын ашэ туһада тон харша баримта болоно. Нэгэ газарта хүдэлмэрее задагайруулан унагааһанай түлөө гаргагдаһан хүдэлмэрилэгшые ондоо тээ абаашаад, харюусалгатай хүдэлмэридэ дахин табидаг ушар үзэгдэнэ. Хүтэлбэрилхы кадрнуудай дунда ябуулагдаха хүдэлмэриин байдал тухай асуудал үсөөн зүбшэн хэлсэгдэдэг байгаа.

Хүдэлмэрилэгшэдэй политическэ бэлэдхэл ба мэргэжэл шадабариие практическа хүдэлмэри дээрэ хүсэд шалгангүйгөөр, харин тэдэниие харюусалгатай тушаалда яаралтайгаар баталдаг баримтанууд үзэгдэнэ. Мүн тушаалда шэнээр табигдаһан хүнүүдтэ ямаршье туһаламжа үзүүлдэггүй, харин тэрэниие баталһанайнгаа һүүлээр түргэн мэртажархидаг байна.

Закаменай аймагай хүдөө ажахын тон удаанаар хүгжөөгдэжэ байһан баримта хадаа хүдөө ажахын кадрнуудые шэлэн олохо ба хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхарал багаар табигдадаг дээрэһээ болоно гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Колхозно хүтэлбэрилхы кадрнуудые тэсэбэритэйгээр хүмүүжүүлхын орондо, айком ба аймгүйсэдкомой зүгһөө зүбхэн лэ захиралта гаргаад һуудаг ушар олонто үзэгдэнэ.

Аймагай һургуулинуудые багшанарай кадрнуудаар хангаха асуудалда республикын гэгээрэлэй Министерство ба партиин айкомой зохихо анхарал табидаггүй байһые пленум тэмдэглээ. Мыло-Бортын, Сагаан-Морииной эхин һургуулинуудай 4—4 класстай болобошье 1—1 багшанар хүдэлмэрилжэ байха юм.

Пленум болбол зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа дэлгэрэнгы тогтоол гаргаа.

ЗАИГРАЕВО

Партиин Заиграйн айкомой пленум һаяхан болобо. ВКП(б)-гэй обкомой VI пленумэй хүдэлмэриин дүнгүүд тухай тус пленум дээрэ партиин айкомой секретарь нүхэр Нихланов элидхэл хээ.

Кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха ба хүмүүжүүлхэ талаар айкомой хүдэлмэридэ бии байһан ехэ дутуунуудые элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд элирүүлээ. Кадрнуудые шэлэн олохо хэрэгые партиин айкомой халирхайгаар хүтэлбэрилдэг дээрэһээ харюусалгатай хүдэлмэридэ бэлэдхэл багатай, бэеэ муу талаһаань харуулһан хүнүүдэй дэбжүүлэгдэхэ, кадрнуудай олоор һэлгэгдэхэ баримтанууд үзэгдэнэ. Мүн гээдэнги участогуудые мэргэжэлтэй кадрнуудаар бэхижүүлхэ тухай анхарал багаар табигдана. Колхозно кадрнуудые: түрүүлэгшэнэрые, бригадирнуудые ба МТФ-е даагшадые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ хэрэг хангалтагүйгөөр табигданхай.

Хүтэлбэрилхы кадрнуудай политическэ һуралсал һулаар эмхидхэгдэһэн байна. Парторганизацинуудай зүгһөө хиналта хэдэггүй дээрэһээ, зарим хүдэлмэрилэгшэд идейно-теоретическэ бэлэдхэлээ оройдоошье дээшэлүүлдэггүй байха юм.

Пленум болбол зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа дэлгэрэнгы шиидхэбэри гаргаа.

ЧЕЛЯБИНСКА ОБЛАСТЬ Магнитогорско металлургическа комбинадай хүдэлмэришэд баян дэлгэрээр ажаһуу на. Салин ехээр абадаг тулада, тэдэнэр үнэтэ зүйлнүүдые худалдан абана. Олон хүдэлмэришэд автомашинануудтай мотоциклнуудтай болоо Уралай баруун эрье дээрэ металлургнуудай байха шэнэ город баригдажа байна. Болбосон һайн байрануудта нүүжэ ерэхэдөө, хүдэлмэришэд пианино, радиоприемник, ковернууд ба бусад гоё һайхан зүйлнүүдые худалдан абана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ городой проспект дээрэ Алдартэ булад-шудхагша Б. Романов, тэрээнэй һамган шудхалгын кранай машинистаар хүдэлмэрилдэг Елена ба хүбүүн Геннадий хоёр тоёо хамта өөрынгөө машинын дэргэдэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

ЯРУУНЫН АЙМАГТА

ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭБЭ

Яруунын загаһанай заводой коллектив ноябриин 16-да загаһа барилгынгаа жэлэй түсэбые 105 процент дүүргэбэ. Даалгабаринуудаа 110 — 140 процент дүүргэһэн нүхэд Орлов, Тугулов ба Григорьев гэгшэлэй бригаданууд социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һууринуудые эзэлээ.

ҮДЭШЫН ҺУРГУУЛИ

Сосново-Озерскын дунда һургуулиин дэргэдэ хүдөөгэй залуушуулай үдэшын долоон жэлэй һургуули нээгдэбэ. Энэ һургуулида «Улаан Яруна» колхозой, луго-мелиоративна станциин залуушуул һуралсажа эхилээ.

СЕМИНАР ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Аймагай дунда, долоон жэлэй ба эхин һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэнэрэй семинар үнгэргэгдэбэ. Семинарта хабаадагшад педагогическа хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые халан абалсаһан байна. Дунда һургуулиин директор Ф. С. Дармаев грамматическа разбор тухай, багша Е. Д. Бельдуева классна хүтэлбэри тухай, мүн бусад 7 хүн өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай хэлээ.

Мүн эндэ ВЛКСМ-эй айкомой секретарь нүхэр Шагдаров ВЛКСМ-эй ЦК-гэй VII пленумэй тогтоолоор элидхэл хэбэ.

КИНОКАРТИНАНУУД ХАРУУЛАГДАНА

4 стационарна, нүүдэл 2 киноустановконууд аймаг дотор хүдэлмэрилдэг боложо, кинокартинанууд ажалшадта олоор харуулагдана.

Һүүлэй үедэ «Хитадай цирк», «Булад солдат», «Алтан Одоной кавалер», «Донбассай шахтёрнууд», «Буурал толгойтой басаган», «Циркын арена дээрэ» гэхэ мэтын картинанууд ажалшадта харуулагдаа.

Ц. Дандаров.

ТАСС-эй мэдээсэл

Һаяхан американска сэрэгэй транспортна самолёт Решица городой райондо Румынска гүрэнэй хилэ дабаба, удаа тээнь Румыниин территори дээгүүр ниидэһэнэйнгээ һүүлээр, Дьюла город шадар Венгриин хилэ дабаһан ба венгерскэ территори дээгүүр ниидэлгэ хэхые һэдэһэн байна. Гэбэшье, эбэй договорой 22 статьятай зохилдуулан Венгридэ советскэ авиациин байһан газарай зонодо тус самолёдой ороходонь советскэ дежурна истребительнүүд Папа городой дэргэдэхи аэродром дээрэ буухыень самолёдые баалаһан байна.

Экипажай гэшүүдһээ асуухада, дабагша самолёдой командирынь капитан Гендерсон, хоёрдохи пилот —капитан Свифт, бортмеханик—ахалагша сержант Дофе ба радист-сержант Джемс Альберт-Илам гэгшэд байгаа. Сэрэгэй транспортна самолёт тэрэ американска агаарай 12-дохи армиин 85-дахи группын составта хамаатай гэжэ тэрэшэлэн тодорхойлогдоо.

Тус самолёт уларилай муу байхада, мүн һүнишье жолоодожо шадаха аппаратуратай, холбооной хэрэгсэлнүүдтэй, навигационно түхеэрэлгэтэй байгаа гэжэ самолёдые хараха үедэ тодорхойлогдоо. Эдэ бүгэдэ, мүн ниидэлгын маршрудые шэнжэлэлгэ ба экипажай составта мэргэжэлтэдэй байһан ябадал хадаа тусхай зорилгоор американска сэрэгэй транспортна самолёт Румыниин ба Венгриин хилэнүүдые зорюута дабаһан байна гэжэ харуулна.

Американска самолёдой борт дээрэ олдоһон юумэнүүдтэй танилсахада, хилэ зорюута дабаһан зорилгонь тодо болоно.

Шалгахэ үедэ тус самолёт дотор нимэ юумэ олдобо:

а) СССР-эй шухала районуудай, тэрэ тоодо Украинска ССР-эй, Поволжьеын оперативна шухала картанууд, мүн Чехословакиин, Румыниин ба Венгриин картанууд;

б) Парашютаар һүрэжэ бууха түхеэрэлгые зөөлэнөөр бооһон портативна радиостанци, тэрэнь самолёт дээрэ ашаглаха бэшэ, харин полевой условинуудта хэрэглэхэ зорилготой байна;

в) 6 парашют, тэдэнэй тоо ба самолёт догор тэдэнэй байһан газар хадаа эдэ парашютнууд экипажай гэшүүдэй хэрэглэхын тулада бэш[…] харин ондоо зорилгоор хэрэглэгд[…]хэ юм гэжэ гэршэлнэ;

г) Самолёдһоо буулгахаар бэлд[…] хэгдэһэн дулаан 20 одеялнууд[…] хэдэн багаа.

Венгриин ба Румыниин гүрэ[…] хилэнүүдые американска сэрэ[…] транспортна самолёдой зүгһөө да[…] баһан баримта, эдэ оронуудай тер[…]ритори дээгүүр тэдэнэй ниидэл[…]сэг, самолёдой түхэл ба тэрэнэй […]сантна түхеэрэлгэ, мүн тэдэ ор[…]нуудай тусхай оперативна кар[…]нуудай самолёт дотор олдоһон я[…]дал хадаа арадай демократиин ор[…]нуудай, Советскэ Союзай терри[…]ридэ тагнуулшадые ба хорол[…] һүйдхэгшэдые эльгээхэ ябадал[…] холбоотой гэмтэ хэрэгүүдые хэ[…] тула американска сэрэгэй команд[…]ваниин зүгһөө тус самолёт эльгэ[…]дээ гэжэ харуулна.

Дээрэ дурсагдаһан зүйлнү[…]юрын ниидэлгэ хэжэ ябаһан са[…]лёдто хэрэггүй байһаниинь тон […] Гэбэшье, тэдэ зүйлнүүд хадаа […]нуулшад ба хоролон һүйдхэгш[…] американска разведкын зүг[…] буулгаха, тэдэниие хангаха […] гэмтэ муухай зорилгоор са[…] ниидээ гэжэ ойлгосотой болгон[…]

Американска командованиин […]һан маршрут соо, Югосла[…] ошохо ябадал хараалагдаба […] дабагша самолёдой экипажай […] шүүдэй мэдүүлгэ энээнтэй даша[…] дуулан анхарал татана. Сов[…] командованиин гүйсэд мэдэгш[…] нүүдэй бодоһон ёһоор, венгр[…] хилые американска самолёдой […] баһан ябадалда хамаатай бари[…] нууд ба ушар байдалые тодор[…] һанай дүнгүүд хадаа Югосла[…] самолёдой ошолгонь саашадаа […] ветскэ Союзай ба арадай демо[…] тиин оронуудай территори […] хоролон һүйдхэхэ ябуулга хэ[…] буулгахын тула югославска […] нуулшад ба хоролон һүйдхэгш[…] самолёт дээрэ абажа ябаха зор[…] готой байгаа гэжэ баталха бү[…] үндэһэ олгоно.

ТАСС-эй абаһан мэдүүлгэн[…] ёһоор, Венгриин территори […] буулгагдаһан американска сэр[…] самолёт ба тэрэнэй экипажые […] ветскэ сэрэгэй командовани ве[…] скэ засагаархидай мэдэлдэ даш[…] лан үгэбэ.

Тобшо сигналнууд

Ториин аймагай томодхогдоһон «Улаан Бургалтай» колхоздо бурят-монгол хэлэн дээрэ үзэг бэшэг шудалха һургуули эмхидхэгдэнхэй гэжэ тоологдодог. Теэд энэ һургуули хүдэлмэрилнэгүй.

Аймагай эрадай гэгээрэлэй таһаг ба колхозой партийна организаци энэ хэрэгые тооногүй.

Е. Цыденов.

* * *

Хориин аймагай ценртэхи номой магазин (даагшань нүхэр Хорошных) хүдэлмэриин сагай үедэ хододоо суургатай байдаг юм. Ушар иимэһээ ном худалдан ябахаяа ерэгшэд магазинай үүдэндэ үни удаан хүлеэжэ, үнэтэ сагаа гээнэ.

А. Мангатханов.

* * *

Курумканай аймагай Л[…] нэрэмжэтэ колхозой ради[…] Улан-Удэһээ радиодамжуул[…] соонь абанагүй, харин […] дамжуулгын дүүрэһэнэй һ[…] хүдэлмэрилжэ эхилнэ. Мүн […] вой станууд дээрэ тоолог[…] «Родина» гэжэ радиоприём[…] үнинэй хүдэлмэрилнэгүй. Тии[…] колхозниггууд республика […] боложо байгаа үдэр бүриин […] нуудые дуулаха аргагүйдэн[…] бэшье, колхозой правлениин ба[…] магай хэлхеэ холбооной конт[…] зүгһөө энээн тушаа анхарал […] данагүй.

Ц. Б[…]

Һүүлэй почтоһоо

Газетын шүүмжэлэлдэ ёһо тэдыгээр хандана

«Барилгын түсэб дүүргэгдэхэ ёһотой» гэһэн гаршагтай статья манай газетын июлиин 17-ной номерто толилогдоһон юм. Мухаршэбэрэй аймагай Октябриин сомоной «Үнэн», Сутайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ, «Победа» ба бусад колхозуудай малай үбэлэй байрануудые заһабарилха, шэнэ байрануудые бариха хүдэлмэриие эхилээдүй байһан тухай тэндэ хэлэгдэһэн байгаа Мүн августын 7-ной номерто бэшэгдэһэн статья соо тус аймагай зарим колхозууд болон МТС-үүд таряа хуряалгын кампанида хангалтагүйгөөр бэлэдхэнэ, таряа хуряалгын машинануудые тон удаанаар заһабарилна гэжэ хэлэгдээ һэн.

Тэрэшэлэн сентябрь, октябрь, ноябрь һаранuудта манай газетэдэ толилогдоһон хэдэн шүүмжэлхы статьянууд хэмжээ абахын тула Мухаршэбэрэй аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Шадаровта эльгээгдэһэн байна.

Мухаршэбэрэй аймсоведэй гүйсэдком газетын иимэ сигналнуудаар саг соонь хэмжээ абаха, колхозуудай хүдэлмэриин дутагдалнуудые усадхаха ёһотой байгаа. Гэбэшье, аймсоведэй гүйсэдком газетын шүүмжэлэлдэ тон хойрогоор хандаба.

Аяар июль, август, сентябрь, октябрь һаранuудта толи[…] шүүмжэлхы статьянуудые уда[…] соо дараад, аймсоведэй гүйсэ[…] түрүүлэгшын орлогшо нүхэр К[…] тюков нойрһоо гэнтэ һэриһэ[…] мэндэл, тэдэ статьянууд туша[…] рюуе нэгэ доро бэшэжэ мана[…] дакцида эльгээбэ. Эдэ харю[…] дынь бултадаа нэгэ удхатай […] юм: «Статья соо хэлэгдэһэ[…] танууд шалгалтаар бултада[…] жо, дутагдалнуудые усадха[…] жээ абтаа гэжэ аймсоведэй […] сэдком мэдээсэнэ». Дутагд[…] усадхаха ямар хүдэлмэри […] ямар тодорхой хэмжээнүүд […] гэжэ тэдэ харюу соо юушье […] дэнэгүй.

Энэ баримта юу харуулна[…] Мухаршэбэрэй аймсоведэй г[…] ком ажалшадай сигналнууд[…] тын шүүмжэлэлдэ ёһо т[…] хандадаг, дутагдалнуудые са[…] усадхаха хэмжээ абадаггүй […] һыень гэршэлнэ. Нүхэр Ко[…] ков редакцида харюу үгэһэ[…] хын тулада лэ хэмжээ абтаа […] юрэл бэшэһэн бололтой. […] шүүмжэлэл хабшаһан ябада[…] но.

Газетын сигналнуудта Му[…] бэрэй аймсоведэй гүйсэдком, […] нэй түрүүлэгшын орлогшо […] Кондратюков юундэ иимэ хар[…] гагүйгөөр хандана6?!

Мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэлые коммунистнууд толгойлно

Зэдын аймагай «Улаан Үшөөтэй» колхоз 1951 ондо адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые адуу морёор —104,5 процент, хонёор—101,0 процент, гахайгаар — 100,4 процент дүүргээ. Зүгөөр, эбэртэ боло мал ба шубуугаар түсэбөө арай дүүргээдүй. Эдээгээр түсэбөө дүүргэхэ тухай колхозой правлени ба партийна организаци зохихо хэмжээнүүдые абажа байна. Мал контрактациилха ба худалдан абаха хүдэлмэринүүд хэгдэнэ.

Мал үсхэбэрилгөөр тус колхозой түйлаһан эдэ зарим амжалтанууд колхозниггуудай, илангаяа малшадай дунда партийна эхин организациин нийтэ-политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулһанһаа нилээд дулдыдаһан байна. Фермэнүүд ба гүүртэнүүдэй малшадай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Партийна организаци хадаа социалистическэ мүрысөөнэй дүнгые хаһа сага соонь гаргажа, показателиин доскада бэшэдэг, колхозниггуудай дунда соносхон хэлэжэ үгэдэг байна.

Колхозой партийна организаци 22 коммунистнуудһаа бүридэнэ. Тэдэнэй 10-ниинь малажал дээрэ үргэлжэ ажаллана. Тэдэнэр нийтэ колхозниггуудай дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхаһаа гадна, өөһэдөө үнэн сэхээр ажаллажа, жэшээ харуулдаг юм. Коммунист Ринчин Домеев хонишоор ажалладаг, тэрэ хадаа 1951 ондо 100 эхэ хониин бүриһөө 103 хурьга абажа, түл абаха түсэбөө 102,3 процент дүүргээ. Тэрэнэй отарын хонид үбэлые тарган һайн хүсэтэйгээр угтаа. Дулаан байра байдалаар хүсэд хангагданхай. Мориной фермэдэ ажалладаг коммунистнууд И. Гунзенов, С. Галданова гэгшэд ехэ һайнаар ажаллана. Энэ жэлдэ нэгэшье адуу хоролтодо оруулангүйгөөр, адуу моридоо атар таргаар харууһалжа байна. Адуу моридойнь үбэлэй байра һайнаар заһабарилагданхай.

Хониной фермые даагша коммунист М. Самбуев хонишодой дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг, мүрысөө эмхидхэдэг юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг хониной фермэ хони үсхэбэрилхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, аймаг соогоо түрүү һуури эзэлээ. Тэрэ хадаа өөрынгөө фермэ дээрэ 13 стахановецуудые ургуулан гаргаа. Тэдэнэй дунда 96 эхэ хониинһоо 121 хурьга бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ абаһан Н. Идамжапова, 96—96 эхэ хонидһоо 123—123 хурьгадые абаһан Нима Сосорова ба Гарма-Ханда Идамжапова гэгшэд оролсоно.

Колхозой партийна организациин секретарь Балдан Баиров 1951 — 1952 онуудта мал үсхэбэрилхэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхынь тула малшадай дунда нийтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха гээшэ ехэ удхашанартай гэжэ һайнаар мэдэдэг. Тиимэһээ малшадай дунда хүдэлмэрилхынь тулада 22 агитаторнуудые томилжо, партийна суглаан дээрэ баталуулһан байна. Агитаторнуудай семинар хирэ болоод лэ үнгэргэгдэжэ байдаг. Малай фермэнүүд дээрэ 3 улаан булан эмхидхэгдэжэ, газетэ, журнал ба номуудаар хангагданхай.

Колхозой коммунистнууд мал үсхэбэрилхэ түсэбөө дүүргэхын түлөө колхозниггуудай тэмсэлые нигэжэ толгойлно.

Д. Жигмытов.

Бурят-Монголой предприятинуудай түүхые шэнжэлэлгэ

Хизаар ороноо шэнжэлэлгын республиканска музейн хэдэн научна хүдэлмэрилэгшэд республикын зарим промышленна томо предприятинуудай байгуулагдаһан түүхые ба эрхим стахановецуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлые шэнжэлэн шудалжа эхилээ.

Гадна, мүнөө үедэ тэдэ предприятинуудай дэргэдэ предприятиингаа байгуулагдаһан ба национальна кадрнуудай ургаһан түүхэ шудалха кружогууд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэ кружогуудта предприятинуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшад хабаадуулагдаба. Кружогойхид музейн хүдэлмэрилэгшэдэй хүтэлбэри доро ажаллана.

Дутагдалнуудтай эбсэжэ болохогүй

Кударын аймагай олонхи колхо-уд малай үбэлжэлгэдэ һайнаар эдхэжэ шадаагүй Малай үбэл-лгэдэ колхозуудай бэлэдхэлые алгаха аймагай комиссиин тобшолой ёһоор, 20 колхозуудай миил нинь үбэлжэлгэдэ бэлэн болон-й гэжэ тоологдоно.

Энэ аймагай олонхи колхозууд лнуудаа дулаан типовой байра-лаар гүйсэд хангаагүй. Тиимэ олон малнуудынь задагай, хүй-байрануудта байна «Малай ра ехээр дулаалжа дэмы, юуб эдэ, мал дулаан байрада байха-а бөөһэ хюурһандаа дарагдажа охо» гэһэн ехэ эндүүтэй, тон бу-һанал бодол эндэхи зарим кол-уудай хүтэлбэрилэгшэдтэ бии йна.

Үбэлэй эгээл шэмэрүүн хүйтэнэй мүнөө эхилбэ. Энэ үедэ малаа хайхарамжагайгаар харууһал-шухала Гэбэшье, тус аймагай им колхозуудта малай харуу-үшөө муу байна. Жэшээлхэдэ, расный пограничник» колхозой май фермэдэ тураһан 47 буруу гдажа тусгаар харууһанда үг-н байгаа. Теэд тэлэ буруунууд өө хохир дэбисхэршьегүй, сэб-хүйтэн байрада байлгагдана, лха сагтаа уһалагданагүй, лхэ үедэз эдеэлүүлэгдэнэгүй.

Зунай үедэ һайнаар таргалаагүй 0 шахуу залуу мал, буруунууд агай колхозуудта бии. Гэбэшье, хи олохон колхозууд тэдэнние д малнуудһаа илгажа, тусгаар ууһанда табяагүй. Жэшээлхэдэ, бышевай нэрэмжэтэ колхоздо э тамир муутай, тураихай 100 уу залуу мал бии. Тэдэнэй ха-анай муу байһан дээрэһээ ган-н октябрь-ноябрь һаранууд соо буруу үхэһэн байха юм.

Малай бүдүүн тэжээлээр тус ай-миил 50,7 процент хангагдан-Тиимэһээ аймагай колхозууд мо, зелёнкоёо гүйсэд суглуулжа дхэ, хагда, мүшэр бургааһа дхэхэ ёһотой байгаа. Теэд энэ ала хэрэгые зарим колхозуулай лбэрилэгшэд тооногүй. Жэ-лхэдэ, Маленковой нэрэмжэтэ, ян булаг» колхозуудай таряа-полинууд дээрэ хэдэн зуугаад ар соломо, зелёнко үшөө ху-даагүй хэбтэнэ. Аймаг дотор гектар соломо ба зелёнкын агдаадүй байһыень аймгүйсэд-ой хүдөө ажахын таһагые даагнүхэр Агафонов хүсэд мэдэхэ байшоо.

Аймагай олонхи колхозууд тэ-лэй баланс табяадүй. Мүн за-колхозуудта тэжээл гаргашалгын календарна түсэбшье табигдаагүй байха юм Тиимэһээ малай үбэлжэлгын түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд олохон колхозууд тэжээлээ ехэ һалаанаар, болдомжогүйгөөр гаргашална. Үбһэ тэжээл уригдэнэ, малда эдигдэнэ Жэшээлхэдэ, ноябриин 24-нэй үдэр Молотовой нэрэмжэтэ колхозой центртэ ойрохон байһан сомсотой үбһэндэ 10 гаран үнеэд орожо эдеэ.

Малажалай кадрнуудые шэлэн олохо хэрэг эндэ хангалтагүй байна Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой правлени малай фермые даагшаар нүхэр Буян гэгшые мүнөө жэл дахин томилоо. Энэ хүн нёдондо 600 центнер тэжээл үлүү гаргашалһан, харууһанай муу дээрэһээ 7—8 мал үхүүлһэн, мүн олон мал турааһан байгаа Иимэ дутагдалнууд мүн бусадшье колхозуудта үзэгдэнэ. Тэрэшэлэн малажалай кадрнуудые шэлэн олохо ба хубаарилан табиха хэрэгые ВКП(б)-гэй айкомой хүдөө ажахын таһагай (даагшань нүхэр Соковиков), аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын таһагай (даагшань нүхэр Агафонов) һайнаар эмхидхээгүй, тоогоогүй дээрэһээнь иимэ ушар тохёолдоно.

Малай үбэлжэлгын түрүүшын үдэрнүүдтэ аймагай колхозуудта бии байһан дутагдалнуудай гол шалтагаануудай нэгэниинь гэхэдэ, малшадай дунда агитационно-ниитын ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Зарим колхозуудай малай фермэнүүдтэ улаан булангууд эмхидхэглээгүй, мүн агитаторнууд һулаар хүдэлмэрилнэ. Арадай сүүдүүдтэ һунгаха һунгуулиин кампаниин үедэ «Баян булаг» колхозой парторганизациин 11 агитаторнууд агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри хээгүй шахуу. Агитаторнуудай семинарнууд, тэрэшэлэн зүблөөнүүд эндэ үнгэргэгдэнэгүй. Парторганизациин секретарь нүхэр Цыдыпов колхозниуудай дунда агитационно-ниитын хүдэлмэри һайжаруулхабди гэжэ ВКП(б)-гэй айкомой хүдэлмэрилэгшэдые олонто найдуулдаг. Теэд нүхэр Цыдыповэй хооһон үгэдэ айкомой зарим хүдэлмэрилэгшэд ехээр найдажархёод, тэндэ агитационно-ниитын хүдэлмэриин ямараар ябуулагдажа байһан тухай һонирходоггүй байха юм.

Тус аймаг миил 300 хэһэг «Бурят-Монгольская правда», оройдоо 62 хэһэг «Бурят-Монголой үнэн» газетэнүүдые абадаг. Эндэхи олохон колхозниуд газетэ, журналнууд ба шэнэ номуудые уншанагүй. Жэшээлхэдэ, «Путь к социализму» колхоз энэ жэлдэ нэгэшье экземпляр газетэ абадаггүй байгаа Мүн «Баян булаг» колхоз «Бурят-Монголой үнэн» ба «Бурят-Монгольская правда» газетэнүүдые миил нэгэ нэгэ экземпляр абадаг байха юм. Хэлхеэ-холбооной аймагай конторын начальник нүхэр Ипатьев, аймагтахи союзпечатиин райорганизатор нүхэр Бадмаев гэгшэд газетэ ба журналнуудай ерэхэ жэлэй захилгые тон муугаар эмхидхэнэ. Газетэ, журналнуудые тараалга колхоз, фермэ, бригада бүхэндэ эмхидхэгдээгүй байна. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (Шара Гол) малай фермын хүдэлмэрилэгшэ Дулма Ринчинова нигэжэ хэлэнэ: «Би «Бурят-Монголой үнэн» газетые захиха дуратайб Теэд газетэ захилгые манай фермэ дээрэ хэншье эмхидхэнэгүй».

* * *

Хабарай тарилгада хэрэгтэй үрһэ хаалга ба сэбэрлэлгэ эндэ тон ехээр унжагайруулагдана. Үрһэ хааха түсэбөө тус аймаг мүнөө миил 57 процент дүүргээд байна. Теэд аймагай олохон колхозууд таряагаа сохижо хүсэд дүүргээдүй. Хэды шэнээн гектар таряанай үшөө сохигдоогүй байһаниие аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын таһаг һайн мэдэхэгүй юм. Үрһээ дүүрэн хаагаагүй, страховой фондуудые гүйсэд байгуулаадүй аад, таряагаа ажалта үдэртэ хубаажа байһан колхозууд эндэ бии байна. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз оройдоо 300 гаран центнер үрһэ хааһан байбашье, колхозниуудай ажалта үдэр бүхэндэ килограмм таряа хубаагаа.

Аймагай олонхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд срэхэ жэлэй ургаса тухай, сабшалан һайжаруулха тухай анхаралаа багаар хандуулна. Үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд унжагайруулагдана. Колхозуудай полинууд дээрэ мүнөө оройдоо 100 шарга наг шэбхэ гаргагданхай.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ һаад ушаруулжа байһан эдэ бүхы дутагдалнуудые дары усадхажа, малай үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхэ, үрһэ хүрэнгэеэ дүүрэнээр хааха, хабарай тарилгада һайнаар бэлэдхэхэ гэхэ мэтэ ажахын шухалын шухала зорилгонуудые тус аймагай организацинуудай ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд түбхын түрүүндэ дары шиидхэхэ ёһотой.

Ц. Митыпов.

Республикын аймагуудта таряа сохилгын ябаса тухай

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын 1951 оной декабриин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд	Таряа сохилго	Тэрэ тоодо үрһэнэй участогуудай таряа сохилго
Заиграйн	96,6	100,0
Бичурын	89,6	99,6
Хойто-Байкалай	84,7	—
Мухаршэбэрэй	82,9	95,7
Кударын	81,7	93,2
Баргажанай	79,7	91,0
Торнин	77,6	79,4
Закаменай	68,1	77,9
Түнхэнэй	64,4	75,6
Кабанскын	63,4	83,1
Сэлэнгын	53,8	100,0
Байкало-Кударын	53,5	82,5
Тарбагатайн	52,7	99,5
Иволгын	43,7	99,6
Прибайкальска	37,1	91,8
Хоринин	35,5	100,0
Курумканай	33,9	88,7
Кяхтын	26,8	63,9
Яруунын	24,9	64,3
Хэжэнгын	23,8	100,0
Зэдын	13,8	99,1

Республикын аймагуудта үрһэ хаалгын ябаса тухай

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын 1951 оной декабриин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд	Ороолого культуранууд үрһэ	Харгабхэн үрһэ
Хойто-Байкалай	112,5	104,2
Баргажанай	107,6	113,4
Байкало-Кударын	86,9	83,5
Тарбагатайн	86,8	61,5
Курумканай	82,7	46,2
Иволгын	81,7	43,3
Түнхэнэй	77,2	57,0
Кабанскын	71,8	111,1
Заиграйн	66,2	37,6
Прибайкальска	65,7	71,4
Баунтын	58,2	46,8
Хоринин	56,0	30,1
Бичурын	55,0	58,6
Кударын	51,7	82,4
Мухаршэбэрэй	53,3	59,0
Кяхтын	48,7	20,0
Зэдын	46,7	17,4
Хэжэнгын	43,8	25,9
Сэлэнгын	40,4	41,3
Торнин	39,8	41,3
Закаменай	31,6	64,1
Яруунын	30,9	31,8

Мэргэжэлтэнэй зүблэл

Тошон хүргэжэ, уһанай запас бэлдэхэ

Хүдөө ажахын культурануудай ба үбһэ ногооной үндэр баян ургаса хуряахын тула газарай хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ оруулхаһаа гадна, тэрээнние шииг нойтоор хангаха хэрэгтэй. Үбэлдөө саһан тогтоогдожо, эртэ хабартаа газарай хүрьһэн шииг нойтоор хангагдадаг, мүн уһалууриин канава-һубагуудһаа уһалагдадаг юм Гадна, мульһэн хүргэгдэжэ, уһанай запас байгуулагдадаг. Үбэлэй шанга хүйтэндэ горхо голнуудай мульһэн хахаржа, тошон гарадаг байна. Зүгөөр искусственна аргаар тошон гаргажа хүргөө һаа, багаханшье горхон дээрэ үбэлэй турша соо 100 мянган тонно мульһэн хүргэгдэжэ, хабартаа тэрээгээр 100 гектар таряанай гү али сабшалангай газар уһалжа болохо юм.

Үндэр ургасын мастер В. Герасимов гектар бүриһөө 100 ба дээшэшье центнер үбһэ хуряадаг һэн. Иимэ ургаса имагтал ехэнүүд тошон хүргэдэг байһанай ашаар туйладаг бэлэй. Нүхэр Герасимов үбэлэй турша соо 1 километр утатай. 80 метр хүрэтэр үргэнгэй ба 3,5 метр хүрэтэр зузаантайгаар тошон хүргэдэг байгаа. Республикын эрхим луговод Батышев мульһэ хүргэжэ, уһанай запас байгуулха агротехническэ хэмжээ-ябуулга сабшалан дээрэһээ үбһэнэй үндэр ургаса хуряаха хэрэгтэ угаа ехэ удхашанартай гэжэ тоолодог. Нүхэр Батышев 1950 ондо хүргэһэн мульһэнэй уһаар хабар зундаа сабшалангаа уһалжа. 5 гектар талмайн га бүриһөө 111 центнер үбһэ хуряагаа һэн. Үндэр ургаса хуряаха хэрэгтэ таряанай ба сабшалангай газар уһалхын тула тошон хүргэхэ гээшэ тон ехэ удхашанартай гэжэ эдэ жэшээнүүд харуулна.

Тошон хүргэхэ арга тон простой ба хүдэлмэриин бага хүсэ эридэг болобошье, аша туһань угаа ехэ юм. Тэрэнэй ашаар ургасын хэмжээн ниилээд дээшэлүүлэгдэдэг. Горхондо эрьюулгэ болоһон газарые доогуурнь хаахада хүдэлмэри багатай байдаг, тошон түргөөр ба жэгдээр гарадаг. Уһанай хаалтые саһаар, бургааһа хартаганаагаар гү, али наг шэбхээр дугаагтуулан хэхэ ёһотой. Хаалтын үндэрынь 1—1,5 метр, үргэниинь доогуураа 2—3 метр, дээгүүрээ 1—1,5 метр байдаг юм. Уһа һайнаар хаахын тула хаалта хэжэ байхада һайтар ниггаруулха ёһотой. Мүн хаалта дээрэ 2—3 удаа уһа адхажа хүргэхэдэ, оройдоо уһа габихагүй болодог. Иимэ хаалта хадаа тошонгые 90—140 сантиметр зузаантайгаар, үетүүлэн хүргэхэ арга олгохо байна. Зүгөөр тошон түргөөр гаргахын тула хаалтаһаа дээгүүр горхонойнгоо тэг дунда хэлэн гонзогор соолгонуудые соолохо хэрэгтэй. Тиихэдээ уһанай ехэ багаар гараһанһаа боложо, соолгонууд олоор гү, али үсөөнөөр соологдохо ёһотой.

Тошоной урдасые удааруулхын ба түргөөр хүрэхынь тула бургааһа мүшэрөөр, наг шэбхээр, саһаар гү, али мульһөөр хаалтануудые хэхэ шухала Хэрбээ мульһэнэй хахаржа, горхон рүү тошоной орохо болоо һаань, тэрээнние саһаар гү, али мульһөөр бүглэхэ ёһотой. Хаалтын ойродо хүрэтэр тошоной хүрэхэдэнь, тэрээнһээ бүри үндэр хаалта, 5—10 метр урда тээнь (уһан өөдэ) хэдэг юм. Тэрээндэ хүрэтэр тошоной дахин хүрэхэдэнь, мүн лэ шэнэ хаалта хэгдэхэ байна.

Хэрбээ ургасаяа зунай эхеэр уһалхын тула тошон хүргэхэеэ һанаа һаа, тэрээнние ойн һүүдэртэ зузаанаар хүргэхэ, хэрбээ хабартаа, тарилгын урда тээ газараа уһалха байгаа һаа, тошон наратай газарта таруугаар хүргэхэ ёһотой. Зүгөөр хабартаа мульһэ түргөөр хайлуулха болоо һаа, дээрэнь шорой, үнэһэ гү, али эльһэ адхаха.

Мульһэнэй хайлажа эхилхэһээ урид тэрээн дээрэ бишыхан канавануудые малтаха ёһотой. Тэдэ канавкануудаар урдаһан уһан ехээр малтагдаһан канавада оруулагдажа, имагтал тэндэһээ сабшалангай гү, али таряанай газар дээгүүр тараагдаха байна. Үбэлдөө тошоной хүрэлгын хойноһоо нигтаар хаража байха шухала. Энэ хэрэгтэ анхаралгүйгөөр хандаһан шалтагаанһаа тошон ондоо тээшээ урдажа, таряанай гү, али сабшалангай газар дээрэ хүрэжэ болохо. тиигэжэ хабарай тарилгын болзорые унжагайруулха, газарай хүрьһэ хүйтэн байлгажа, ногооной ургасада һаад ушаруулха байна бшуу. Тэрэшэлэн мульһэнэй уһан ямаршье ашаггүйгөөр гаргашалагдаха, таряанай участогуудые угаажа, тэрэнэй үрэжэлые муудхааха, үрэжэлтэ хүрьһыень жалга хобол рүү урадхуулха байна. Иимэ юумын ушархагүйн тула уһалагдаха участогай имагтал хажуу тээнь тошон хүргэхэ хэрэгтэй.

Тошон хүргэлгэ хадаа агротехническэ тон шухала хэмжээ-ябуулга байһан туладаа жэл бүри колхоз бүхэнэй үйлэдбэриин түсэбтэ оруулагдаха ёһотой. Тошон хүргэхэ хүдэлмэри эмхидхэлгэдэнь мелиораторнууд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэд колхозуудта туһаламжа үзүүлхэ. тиихэдэ колхозууд тошон хүргэхын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэриие нэгэшье үдэр хойшолуулангүй энэ гэһээр эхилхэ зорилготой.

Тогтоогдоһон саһанай уһантай хамта мульһэнэй уһан хадаа таряанай, сабшалангай газарнууд ба огородуудые уһалха уһанай нэмэлтэ резерв болоно. Тошон хүргэлгэ хадаа үндэр ба тогтууритай ургаса хуряахын тула нэмэлтэ база байгуулна. Тиимэһээ тэрээнние саг соонь, һайнаар эмхидхэхэ, хабар зундаа зүбөөр хэрэглэхэ шухала.

Н. Хребтов, Онохойско мелиоративно-туршалгын станциин уһалагдадаг газарай таһагые даагша агроном, **К. Бобров,** станциин младша научна сотрудник-мелиоратор.

Ямаашан Буянтуевагай жэшээтэ ажал

[Да]рима Гомбоевна Буянтуева [...]тын аймагай Усть-Киранай со[...]ой «Большевик» колхозой хо[...]-товарна фермэдэ 1937 он[оһоо] хойшо хонишоноор хүдэлмэ[...]. Нүхэр Буянтуева хонин [...] дээрэ олон жэл хүдэлмэрил[...] ехэхэн дүй дүршэлтэй болоо. [...]рһэн 1950 ондо нүхэр Буянтуева даажа байһан 197 ямаанһаа 209 эшэгэ абажа, үбэлжэлгын хэды бэрхэшээлтэй байбашье, нэгыеншье гарзалуулангүй ондо оруулаа һэн.

Мүнөө жэлдэ нүхэр Буянтуева өөрынгөө дааһан 183 ямаанһаа 187 эшэгэ абаад, тобир тарганаар түлжүүлжэ байна. Арадай судьяда ба арадай заседательнуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ суглаан тус колхоздо боложо, колхозойнгоо эрхим ямаашан Дарима Гомбоевна Буянтуевае арадай заседательда кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлээ.

В. Жигжитов.

Н. А. НЕКРАСОВ

Түрэһэнһөөнь хойшо 130 жэлэй ойдо

[Ни]колай Алексеевич Некрасовай [...]ическэ творчество ба уран[...]олой-олониитын ажал-ябуул[га] Россидахи сүлөөрэлгын хү[гжэл]ндэ айхабтар ехэ удхашатай байгаа. Поэдэй зохёолнуу[д] хаантэ Россин социально-[поли]тическэ байгуулалтада эсэр[гүү] революционно тэмсэлшэдые [хү]жүүлгэдэ туһалаа.

[18]60-аад онуудай үедэ, Черны[шевс]кий ба Добролюбовтай зэргэ Некрасов хадаа түрүү хүнүү[дэй] [с]хаан бодолой эзэн» байгаа. Некрасов—ородой револю[ционн]о демократиин түрүү ба бу[л]иггүй поэт мүн. Тэрэнэй твор[честв]онь гражданска дээдэ идейнэ [ли]тературын жэшээ болоно.

[Н.] А. Некрасов 1821 оной де[кабри]ин 4-дэ түрэһэн юм. Тэрэнэй [эсэг]э—Ярославль шадарай [...]аг имениин эзэн Алексей Сер[геевич] Некрасов, эхэнь—Елена [Андр]еевна Закревская гэгшэ бай[гаа] юм. Ерээдүйн поэт өөрынгөө [бага] наһые Волга мүрэнэй эрьедэ, [эсэгэ]ынгөө [им]ениин дэргэдэхи Грешнево [тосх]ондо үнгэргэбэ. Хүбүүнэйнгээ [...] наһатай байхадань, тэрэнэй [эсэг]э эндэ зөөжэ ерэһэн юм. [Некра]сов Ярославска гимназида [һуража] болобошье, дүүргээгүй. [Эсэгэ]ынь табигдажа ерэһэн офицер [...] хүбүүнэйнгээ табадахи [...] һуража байтар болюу[...] һангай зөөреэр дворянинуу[дай] хүбүүдые һургадаг дворянска [полкдо] Петербург руу 1838 ондо [ябуулһа]н байгаа. Гэбэшье, Некрасов [...]эгэй һургуулида һураха дуратай байһан тула. университедтэ [һураха]р бэлэдхэжэ эхилбэ. Хүсэ[...] хүбүүмни дүүргээ[...] мэдээд. Алексей Сергеевич [...]рээлэ туһаламжа хүргэхэеэ [...]. Некрасов мүнгэ зөөриин талаар юрэбусын хүндэ байдалда орожо, тушаан болоһон литературна ажалаар өөрынгөө ами тэжээхэ мүнгэ олодог болобо.

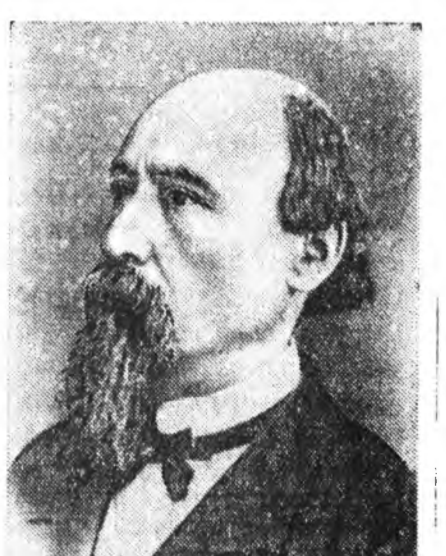

1840-өөд онуудай тэн багаар Некрасовай уранзохёолой абьяас бэлигынь гүйсэдөөр дэлгэрээ. Белинский хадаа Некрасовые «Үнэншэ поэт» гэжэ мэдэрээд, «Харгыдаа» гэһэн шүлэгыень «үлэмжэ һайн» гэжэ нэрлэһэн байна. Тургеневтэ эльгээһэн бэшэг соогоо Белинский иигэжэ хэлээ: «Баян натуратай ба бэлигтэй туладань, Некрасовые үндэр ехээр сэгнэнэб».

Душэн жэл шахуу үргэлжэлһэн Н. А. Некрасовай ажал-ябуулгань угаа олон талатай байгаа: тэрэ хадаа «Современник» ба «Отечественные записки» гэжэ XIX зуун жэлэй түрүү журналнуудай түрүү зэргын редактор-хэблэгшэ, литературна тон бэрхэ шүүмжэлэгшэ, Пушкинай ба Лермонтовэй бодото үг залгамжалагша—ородой гениальна поэт байһан юм. Тэрэнэй шүлэгүүд үргэн арад ниитын бодото, шухалын шухала интересүүдые, эрилтэнүүдые харуулдаг, арадтаа инаг дуратай байха ба тэрэниие богоолшологшодто зэбүүрхэдэг байха зоригые залуушуулай зүрхэндэ бадаруулдаг байгаа.

1860-аад онуудай урда тээ ба эхеэр, Некрасов болбол ородой поэзиин хүгжэлтэдэ бүхэли саг үе болоһон зохёолнуудые бэшэһэн юм. «Поэт ба гражданин», «Белинский», «Золгүй хүнүүд», «Ордоной хаалгын урдахи уйдхарта бодолнууд», «Еремушкада зорюулагдаһан дуун», «Волга дээрэ», «Час соо рыцарь», «Коробейнигүүд», «Таряашадай үхибүүд», «Ногоон шууяан» гэжэ зохёолнууд бэшэгдээ.

Тэсэшэгүй хүндэ ажал хэжэ, хэрзэгы шангаар мүлжэгдэдэг хүнүүдэй образуудые («Волга дээрэ», «Үхибүүдэй уйлалдаан», «Түмэр харгы», «Сүлөөтэ үгэ тухай дуунууд», «Ажал тухай дуун») Некрасов харуулаа. Түүхын ушар байдалһаа шалтагаалан, поэт хадаа өөрынгөө зохёолнууд дотор пролетарска революционерэйшье, өөрынгөө ангиин интересүүдые мэдэрһэн хүдэлмэришэнэйшье образые үгэжэ шадаагүй. Таряашан хадаа имагтал хүдэлмэришэн ангитай холбоотойгоор, тэрэнэй хүтэлбэри доро ябажа лэ Некрасовай һанаһанда хүрэхэ хүсэн болохо юм гэжэ тиихэдэ тэрэ мэдэхэ аргагүй байгаа.

1860—70 онуудай үедэ революционно идеянүүдэй хүгжэлтэгэй дашарамдуулан, Некрасовай зохёолнуудай социально-политическэ удхань хурсадаба. Хэрбээ 1840-өөд онуудта өөрынгөө шүлэгүүд соо бодото дээрэ боложо байһан юумые зураглан харуулдаг байбал, мүнөө сатирическэ зүйлһөө гадна тэмсэлэй дуунууд соностоно. Поэдэй зохёоһон үлгын хоёр дууе жэшээ болгон харуулхада болохо байна. 1945 ондо зохёоһон «Үлгын дуун» гэжэ шүлэг соогоо Некрасов болбол эдилгэ абаха, билдагуушалха, һүгэдэн дохихо, засагай үмэнэ айн һалганаха ябадалые элирүүлнэ. Арбан гурбан жэл болоод бэшэһэн «Еремушкада зорюулагдаһан дуун» гэжэ хоёрдохи шүлэг соонь тон ондоо юумэ харуулагдана. Эндэ Некрасов гансахан буруушаалаар хизаарланагүй, харин сатираһаа гадна, залуушуулай ябуулгые зүбшөөн һайшааһан программа дэлгэнэ.

Некрасов хадаа таряашанай демократиин поэт мүн. Таряашадай хүдэлөөндэ ургажа байһан хүсые, бүхы худал хуурмагай ба ажалша хүниие доромжолгын байгуулалтые унагааха гэһэн арадай эрмэлзэлгын ургажа байгаа хүсые Некрасов харзһан байгаа. Имагтал арадай революци хадаа тэрэнэй хэтын һанал бодолые бэелүүлжэ шадаха, бэлигтэй **ород арадай хүгжэлтэдэ, манай Эхэ ороной байгаалиин баялигуудые бүрин ашаглахын тулада таатай условинуудые бии болгохо юм гэжэ поэт этигэдэг һэн.**

Ажалшадай аша туһада наһаяа зорюулһан поэт хадаа, «арадай садхалан байха нюуса хаана байнабши?» гэһэн үни удаанай асуудал табиһан юм. Некрасов хадаа таряашаниие «Русьда хүхюунээр, сүлөөтэйгөөр хэн ажаһуужа байнаб» гэжэ мүшхэбэрилэн асуужа байһан сульяе герой болгоһон байна. Ородой литературада таряаша хүн эгээн түрүүн иимэ дээрэ үргэгдэһэн, ажабайдал арадай хараа бодолоор бүхы талаараа эгээн түрүүн үнэн зүбөөр сэгнэгдэһэн байна.

Некрасовай зохёолнууд дотор арад өөрынгөө һанал бодол тухай, сэдьхэлэйнгээ уйдхар тухай өөрынгөө үгэнүүдээр хэлэнэ. Солдадай эхэ Арина, Коробейнигүүд, Дарья, Матрена Тимофеевна, Савелий-баатар, Босово тосхоной Нюсэгэн Яким ба бусад олон хүнүүд мужигуудай гашуудалта хуби заяан тухай ород уншагшадта годоор, образноор харуулна.

1850—60-аад онуудай үедэ поэт болбол таряашадай олонхидой дунда революционно үзэлэй үгы байһые, тэрэнэй эдэбхигүй байһые ажаглангүй байха арганьгүй байгаа. Тэрэ хадаа «шинин захагүй ёололго ямар удхатайб?» гэһэн сэдьхэл хүдэлгэмэ асуудалые, мүлжэн дарлалгые хобхолон хаяха бүгэдэниитын восстани хадаа арадай гашуудал үүдхэхэ гү, али «хуби заяанайнгаа хуулида захирагдан» таряашад удаан үхэлөөр үхэхэ гү гэһэн асуудалые табиһан байгаа. Орон дотор революционно хүдэлөөнэй һуларалга, правительствын зүгһөө хэһэн хэһээлтэ мүрдэлгэ поэдэй сэдьхэлдэ уйдхар түрүүлдэг бэлэй. «Хүйтэн — Улаан Хамар» гэһэн гайхамшагта поэмээ 1862 ондо уруу дуруу аялгаар эхилһэн юм.

Гэхэтэй хамта, Некрасов болбол ородой таряашанда хүнэй һайн шанарай бии байһые харуулаа. Босово тосхоной жиирэй таряашан Нюсэгэн Яким дворянска байгуулалтые иимэ һүртэйгөөр гэмнэнэ:

Хүдэлмэрилнэш гансаараа,
Хүдэлмэриие дүүрэмсээр,
Харахада—хажуудашни зогсонол:
Хаан, бурхан, ноён гурбан.

Некрасовай творчестводо таряашанай бүхы образуудһаа буһалгааша Савелиин образ эгээн гайхамшагта һайн болоо. Өөрынгөө бүхы ами наһые арадай интересүүдэй түлөө тэмсэлдэ үгэһэн энэ булад зоригто хүниие поэт айхабтар зүбөөр харуулна. Савелий болбол,

Хорин жэлэй сүлэлгэдэ ябаа,
ябаа,
Хорин жэлэй сүлэлгэдэ ябаа,

гэбэшье, зоригынь хухараагүй. Аяар зуун наһатай үбгэн болоод ябахадаа, тэрэниие «тамгалуулһан, каторгада ябаһан» хүн гэжэ хүнүүдэй зэмэлхэдэнь, Савелий:

— Тамгатайшье һаа, богоол бэшэб!—гэжэ омогтойгоор харюусадаг байгаа.

Сүлөөлэлгын тэмсэлдэ түрүү интеллигенци ехэ үүргэ дүүргэхэ юм гэжэ Некрасов тоолоо. Некрасов хадаа разночинна интеллигенциие «арадай хэрэгэй» түлөө тэмсэлдэ уряалдаг, Савелий-баатарай һэрижэ байһан үлэмжэ ехэ хүсэндэ туһалхыень уряалдаг байгаа. «Русьда хэн һайн һуунаб?» гэһэн асуудалда Некрасов арадай зол жаргалай түлөө тэмсэлшэд һайн һууна гэжэ зохёолойнгоо бүрин удхаар харюусана.

Реформын һүүлээрхи капитализмын хүгжэлтын үеые Некрасов шүлэгөөр иигэжэ тодорхойлоо:

Муу саг байһаншье һаа,
Энээнһээ муу байгаагүй.

—Өөрынгөө ехэ зохёолнууд соо («Русьда хэн һайн һуунаб?», «Мүнөөнэйхид») Некрасов буржуазиин мүлжэгшэ үүргые элирүүлнэ, таряашадай угырэлтэй холбоотой буржуазна прогрессэй удхые харуулна.

Зоригжол олохын тула арадай ажабайдалай эгээ гүнзэгы рүү Некрасовһаа урид нэгэшье поэт ороогүй байгаа. Некрасовай шүлэгүүд хадаа «гражданин, өөрынгөө обществын ба өөрынгөө үеын хүбүүн байха» ёһотой гэжэ уранзохёолшодто Белинскиин табиһан эрилтэдэ гүйсэд таарадаг байба. Энэ поэзи соо түрүү идеянууд ба арадта инаглал, бодото байдалые зүбөөр харуулалга, революционно эрмэлзэлгэ бүрин таарулдаһан байна. Некрасов хадаа искусствын та-

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

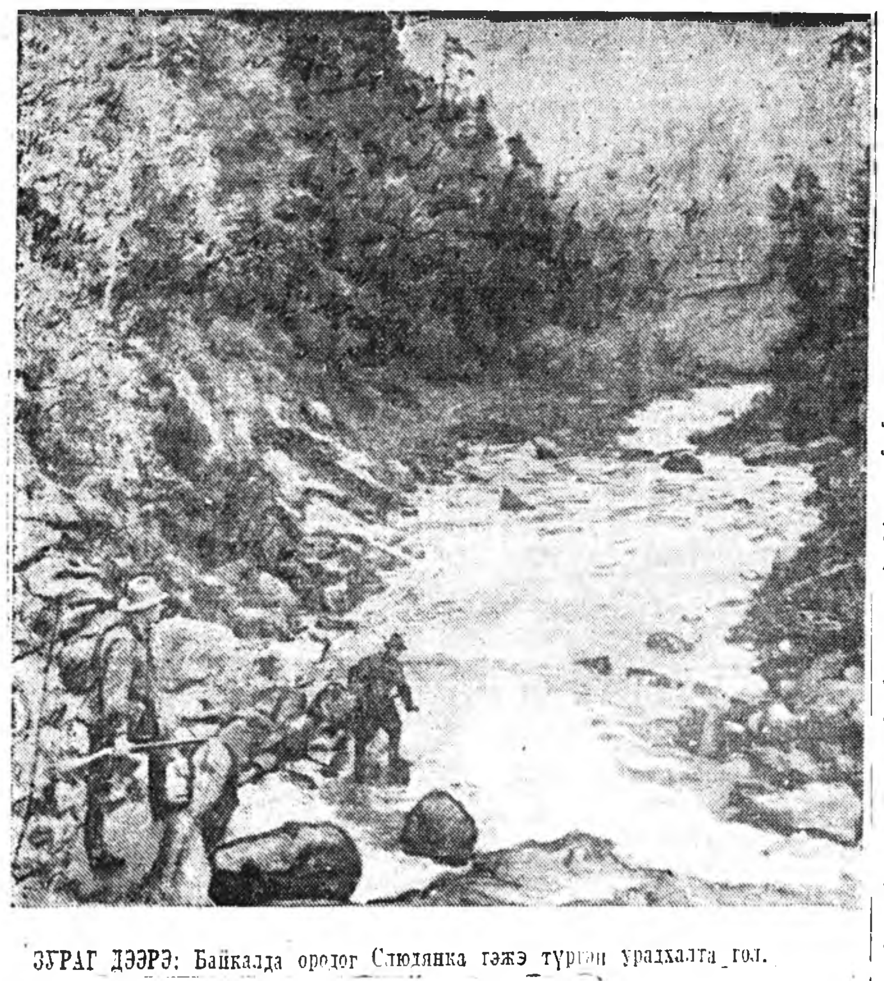

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Байкалда ородог Слюдянка гэжэ түргэн урадхалта гол.

М. Миневэй фото.

Манай хүршэ областьнуудта ба республикануудта

Колхозно кадрнуудай окружной һургуули

Холын Заполярье. Дудинка—Красноярска хизаарай Таймырска национальна округой центр. Оро үсхэбэрилдэг колхозуудта кадрнуудые бэлэдхэхэ окружной һургуули эндэ байгуулагдаа.

Курсантнууд хоёр жэл соо гүрэнэй гаргаша дээрэ һураха юм. Тэдэнэр энэ һургуулида тусхай ба юрэнхы эрдэмдэ һуралсаха байна.

Дудинска һургуули хадаа оро үсхэбэрилдэг колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые бэлэдхэхэ бодото гуламта болохо юм.

Өөрын үные химдаруулхын түлөө

Иркутскын гуталай нэгэдэхи фабрикын коллектив Москвагай гуталшад Мария Левченко ба Мухановай жэшээгээр операци бүхэн дээрэ продукциин өөрын үные химдаруулхын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлжэ, ехэ амжалтануудые туйлаа.

Люба Осиповагай залуушуулай бригада гансахан сентябрь соо 200 катушка ниткэ алмаба. Штамповочно цехтэ Елена Артемьевна һара соо 9764 түхэригэй 430 паар гуталай улануудай арһа алмаа. Антонида Дмитриевна Сорокина Российска Федерациин гуталай промышленностиин эрхим винтовщицын хүндэтэ нэрэзэргэдэ хүртэбэ.

Октябриин урда тээхи үдэрнүүдтэ фабрикын коллектив түсэбһөө гадуур 50 мянган түхэригэй олзо оруулһан ба алмаһан түүхэй элээрээ 2 мянган пар гутал үйлэдбэрилһэн байна.

Якутск—болбосон түхэлтэй болоно

Территориингоо талаар орон соохи эгээн ехэ автономно республикын центр—Якутск жэл ерэхэ бүри гоё болоно.

Һүүлэй үедэ олон улицануудта богонихоноор тайрагдаһан модоор дэбисхэр хэгдэбэ. «Якутстрой» трестын коллектив шэнэ гэр байрануудые олоор барина. Хүдөө ажахые механизацилгын һургуулиин байрын барилга дээрэ стахановка Сафонова халаан соогоо хоёр нормо дүүргэнэ. Шулуушад Николай Смирнов, Илья Дыркач гэгшэд эрхимээр ажаллана.

Дайнай һүүлэй жэлнүүд соо Якутскда шэнэ гэр байранууд квартал-кварталаараа баригдана.

Халюунууд Иркутска областьдо үсхэбэрилэгдэхэнь

Энэ жэлэй август соо Белоруссиһаа 40 халюун Иркутска областиин Зиминскэ районой Тагна голдо асаржа табигдаһан байна.

Уһанда табихынгаа урда тээ эдэ ангуудта гарьхануудые зүүжэ тэмдэглэбэ. Энэ хадаа ангуудай тус нютагта ямараар тааража байһыень ажаглажа байхада туһалха юм.

Н. А. НЕКРАСОВ

(Түгэсхэл)

лаар революционер байһан юм, ушарынь ажабайдалай бүхы үзэгдэлнүүдые сэгнэхэдээ, тэрэ болбол олониитын интересүүдые, арад зоной ажана тэниглэн байдалые үндэһэ болгодог һэн.

Өөрынгөө ороной, арадай үнгэрһэн ба мүнөөнэй байдалда хандахадаа, Некрасов сүлөөлэлгын хүдэлөөнэй ажал-ябуулагшадые онсо тэмдэглэнэ. Белинскиин, Чернышевскиин, Добролюбовай, Шевченкын мартагдашагүй литературна портредүүдые Некрасов бэшээ.

1870-аад онуудай эхеэр Некрасовай гайхамшагта, түүхэтэ, революционно поэмэнүүд — «Үбгэн», «Ород эхэнэрнүүд», «Һаяын саг» хэблэгдэһэн юм.

Некрасов болбол тэрэ үеын түрүү хүнүүдэй зүрхэндэ гүнзэгыгөөр шэнгэһэн сүлөөгэй агуу ехэ мэдэрэлээр омогорходог бэлэй. Россин түүхэтэ үүргэ тухай, түрэлхи арадайнгаа арюун зорилго тухай поэт сэдьхэл зүрхэнһөө хэлэдэг байгаа. «Ондоо сагуудай» ерэхые Некрасов уридшалан мэдэрһэн юм. Тэрэ хадаа Волгые манай сагта тон дүтэлүүлэн харуулаа:

Эгсэ ондоо байдалай
Эхиие нэбтэ харанаб:..
Эсэхые мэдэхэгүй арадни
Гэнжэһээ сүлөөрөөд,
Эрье шадарай талаар
Эбтэй, олоороо һуухал.
Эрдэмээр уһые гүнзэгырүүлхэ
Толотоһон нюруун дээгүүрнь
Томо томо суднонууд
Тоогүй олооро тамархал,
Хэтэ мүнхэ мүрэн дээрэ
Хэзээдэ хүхюун ажал орьёлхол.

Ород арадай моральна шанарта этигэдэг ябадалынь Россин һайн һайхан ерээдүй тухай поэдэй һанал түрүүлээ.

Агуу ехэ ород арадай барагдашагүй хүсэнүүд тухай хэдэн зуун жэлнүүдтэ байха гайхамшагта зохёол болохо «Русь» гэжэ гениальна дуу байгуулха ябадалдань Некрасовые революционно үзэл бодол зоригжуулһан байна.

Богоолшологдон байнаш,
абарагдаһан
Сүлөөтэ зүрхэн—
Алтан, алтан
Арадай зүрхэн!
Тоогүй олон сэрэгүүд—
Бодожо байнал,
Илагдашагүй хүсэниинь
Элитэ гарахал!
Ши ядуушье байнаш,
Ши баяншье байнаш,
Ши харанхышье байнаш,
Ши шадалтайшье байнаш,
Эхэ ехэ Русь!

Большевистскэ партиин агуу ехэ вождьнор В. И. Ленин ба И. В. Сталин советскэ ороной түүхэтэ хүгжэлтын элдэб үеын байдалые шэнжэлхэдээ Некрасовай эдэ шүлэгүүдтэ хандадаг байгаа.

«...Русиин ядуу ба хүсэгүй байхые болюулха, тэрэнэй ёһотой хүсэн түгэлдэр ба баян болохо ябадал эрхэбэшэ туйлаха хэрэгтэй» гэжэ 1918 ондо В. И. Ленин бэшэһэн юм.

Нүхэр Сталин ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зорилгонууд тухай үгэ соогоо, хуушан Росси тухай, тэрэнэй гээгдэнги байһан тухай хэлэхэдээ, «Русь» шүлэг сооһоонь Некрасовай үгэнүүдые һануулһан байгаа.

Ажалшадай интересүүдтэй нигта холбоотой, гүнзэгы идейнэ искусство байгуулагша советскэ поэдүүдтэ Некрасов дүтэ ба үнэтэй юм. Манай агуу ехэ сталинска эпоходо Некрасов бүгэдэарадай хүндэлэл

ООН-эй Генеральна Ассамблейн зургаадахи сесси

А. Я. Вышинский Политическэ комитедтэ болоһон дискуссиин дүнгүүдые гаргаһан, буу зэбсэгүүдые хороохо ба дайнай аюул зогсоохо зорилго шиидхэхэ зам тодорхойлһон байна

ПАРИЖ, (ТАСС-эй тусхай корреспондент). «Бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба бүхы буу зэбсэгүүдые гуримшуулха, хизаарлаха ба балансировалан хороохо» гэжэ нэрлэгдэһэн гурбан гүрэнэй дурадхалнууд тушаа, мүн энэ проект тухай СССР-эй делегациин оруулһан заһабаринууд тушаа ниитэ дискусси политическэ комитедтэ боложо, ноябриин 30-да дүүрэө.

ООН-эй гэшүүд—60 ороной түлөөлэгшэд, мүн политическэ комитедэй зал соо дүүрэн сугларһан айлшад ба журналистнууд СССР-эй делегациин толгойлогшо А. Я. Вышинскиин хэлэһэн үгые тон ехэ анхаралтайгаар сонособо. Тэрээн соогоо, А. Я. Вышинский политическэ комитедтэ болоһон дискуссиин дүнгүүдые гаргаһан, мүн тобшололнуудые хэһэн ба бүхы буу зэбсэгүүдые болон зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо, атомна зэбсэг хорихо, энэ хорилтодо уласхоорондын парин хиналта тогтоохо зорилго шиидхэхэ талаар саашанхи замуудые тодорхойлһон байна.

Өөрынгөө үгын эхиндэ, советскэ делегациин толгойлогшо хадаа Советскэ Союзда эсэргүү хоро шараар ба хардалгаар дүүрэһэн элдэб худал зүйлнүүдые балшыса элирүүлээ. Зүблэрһэн шиидхэбэри туйлахые эрмэлзэхэбди, үнэн байдалай интересүүдые, хэрэгэй интересүүдые хүтэлбэри болгохобди гэжэ үгэһэн үгэеэ зүришэн, гурбан гүрэнэй резолюциин авторнууд ба США-һаа дулдыданги оронуудай зарим делегадууд үгэ хэлэхэ зуураа, тиимэ худал зүйлнүүдые тарааһан байгаа.

Резолюциин энэ проектын авторнууд, тэрэ тоодо Франциин делегат Жюль Мок баримтануудые хазагайруулха методүүдые хэрэглэбэ гэжэ Вышинский элирүүлээ. Франциин дотоодын хэрэгүүдэй урдын министр Советскэ Союзые хардаха гэжэ эрмэлзэбэ, ажалшадай агуу ехэ багша В. И. Ленинэй хэлэһэн үгые хазагайруулба. Антисоветскэ хардалгата баталалгаяа «гэршэлхын» тулада, Жюль Мок В. И. Ленинэй «Коммунизмда үхибүүн ёһоной «зүүнэй талын» «үбшэн» гэжэ зохёолһоонь цитата абажа, жулик аргаар хазагайруулһан байна. Удхагүйгөөр хазагайруулгын методүүдые Франциин делегадай хэрэглэһэниие Вышинскиин элирүүлхэдэ, зал соо Жюль Могые наадалһан энеэдэн олон удаа болобо. Худал үгэнүүдээ олониитэһээ далдалхын тула, США-гэй түлөөлэгшэ Остин, мүн британска түлөөлэгшэ Макнейл ба тэдэнэй нүхэд цитатануудые хазагайруулха иимэ методүүдые 1948 ондо хэрэглэһэн юм гэжэ Вышинский һануулба.

Арсалтагүй хэдэн баримтануудые, тэрэ тоодо США-гэй хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай өөһэдынь мэдүүлгэнүүдые ба американска газетэнүүдэй хэлэһэн зүйлнүүдые харуулха зуураа, СССР-эй делегат хадаа уласхоорондын харилсаануудтахи түгшүүрил багадхахые ба хэлсээнүүдэй амгалан замаар урагшаа. ябахые США эрмэлзэнэ гэжэ этигүүлхые США-гэй делегат Джессепэй оролдоһон ябадалай худал ба билдагууша бэйһые элирүүлээ. Энэ жэлдэ Парижда болоһон гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй орлогшонорой даб дээрэхи зүблөөн дээрэ США-гэй, Великобританиин ба Франциин баримталһан хараа бодолые Вышинский шэнжэлээ, тэрэ хараа бодолынь буу зэбсэгүүдые ба зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохоео арсаха ба энэ шухала зорилго шиидхэлгые «буу зэбсэгүүдэй хэмжээн» тухай асуудалаар һэлгэхые һэдэлһэн ябадал болоо гэжэ харуулба.

Буу зэбсэгүүдые хороохо гэдэг тухай гурбан гүрэнэй резолюциин проект хадаа гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй орлогшонорой парижска зүблөөн дээрэ США-гэй, Великобританиин ба Франциин ябуулһан линиин үргэлжэлэл мүн хэбэртэйгээр мүнөө г-н Джессеп мэдүүлнэ гэжэ Вышинский тэмдэглэбэ. Энэ үнэхөөрөө тиимэ, энэ—үнөөхил лини гээшэ. Гэбэшье, энэ хадаа гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй орлогшонорой парижска зүблөөн дээрэ гурбан гүрэнэй баримталһан хараа бодол шэнгеэр, гурбан гүрэнэй резолюциин мүнөөнэй проектнь зэбсэгүүдые ба зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо зорилгоһоо тиимэл холо байна гэһэн удхатай юм.

—СССР-эй делегаци хадаа, — гэжэ Вышинский түгэсхэлдөө хэлэбэ—энэ асуудалаар нэгэн талаһаа Советскэ Союзай, нүгөө талаһаа США-гэй, Англиин ба Франциин хараа бодолнуудта ехэхэн зүрилдөөнүүдэй гараһан байдалые хараадаа абана. Гэбэшье, бидэнэр хүсэлэлгэеэ үргэлжэлүүлхээр, мүн подкомитедэй хүдэлмэридэ хабаадахаар бэлэн байнабди. Советскэ делегациин оруулһан дурадхалнууд хадаа манай үмэнэ байһан зорилгые бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хүсэжэ байгаа арадуудай аша туһада амжалтатайгаар шиидхэхэ ябадал хүнгэдхэжэ шадаха юм гэжэ Советскэ Союзай делегаци этигэн найдана.

* * *

США-гэй түлөөлэгшэ Джессеп ниитэ дискуссида эгээн һүүлээр үгэ хэлэбэ. Советскэ Союзай түлөөлэгшын арсалтагүй баримтануудаар ханзда хашагдаад, Джессеп хадаа гурбан гүрэнэй хараа бодол тайлбарилхадаа, хэдэн делегадууд гурбан гүрэнэй дурадхалнуудай «ехэхэн шанарнууд» тухай хэлээ гэжэ удхагүй мэдүүлгээр үгэсэ хизаарлаха баатай болоо.

Парижска даб дээрэхи зүблөөн дээрэ США-гэй, Великобританиин ба Франциин делегацинууд агуу ехэ табан гүрэнэй буу зэбсэгүүдые ба зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо тухай асуудал табилгада эсэргүүсэһэн юм, тиин энэ баримта буруушаахые Джессеп бирагүйгөөр оролдобо.

Джессепэй үгэ хэлэһэнэй һүүлээр, түрүүлэгшэ хадаа политическэ комитедтэхи ниитэ дискусси дүүрэө гэжэ соносхобо.

Подкомитедые байгуулха тухай Ирагай, Пакистанай ба Сириин оруулһан дурадхалнууд үлэрэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

Берлиниие һэргээн бодхоохо талаар СЕПГ-эй ЦК-гэй дурадхал

БЕРЛИН. «Нейес дейчланд» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Германиин социалистическэ единэ партиин (СЕПГ) Центральна Комитет болбол Берлиниие һэргээн бодхоохо ба реконструкцилха түсэбые ехэ Берлинэй СЕПГ-эй организацитай хамтадаа немецкэ олониитын зүбшэн хэлсэлгэдэ табихые дурадхаһан байна. Энэ дурадхалай ёһоор «Берлиниие һэргээн бодхоохо национальна программа» бэелүүлгэ 1952 оной январиин 1-һээ эхилхэ ёһотой юм.

«1952 ондо Берлиндэ гэр байрын ба үндэр байшангуудай кварталнууд ургаха юм, — гэжэ дурадхал соо хэлэгдэнэ, — һэргээн бодхоолгын дүүрэһэнэй һүүлээр, единэ демократическа Германиин столицын ямар түхэлтэй байхые тэдэ кварталнууд харуулха байна. 1952 ондо олон мянгаад бүлэнэр мүнөө үеын уужам һаруул байрануудта орожо байралха юм».

«Национальна программа» бэелүүлхын тулада түсэбһөө гадуур финансова мүнгэ зөөри хэрэгтэй, тиимэһээ ЦК хадаа энэ талаар үүсхэл гаргахаынь хүн зонние уряална гэжэ дурадхал соо тэмдэглэгдэнэ. Шухала зөөри суглуулхын тулада «һэргээн бодхоохо» урьһа-ламжа гаргагдахань, тэрэниие бүхы немецкэ граждании нууд захижа шадаха байна. СЕПГ-эй ЦК хадаа Берлинэй демократическа сектортэхи байшангуудай һандаралые үгы хэхэ ябадалда хабаадахыень хүн зониие уряална.

СЕПГ-гэй ЦК хадаа «Берлиниие һэргээн бодхоохо национальна программа» бэелүүлгэдэ баруун германска хүн зоной хабаадажа магадгүй формонууд тухай дурадхалнуудые оруулхые Баруун Германиин граждании нуудые — хүдэлмэришэд, таряашад, эрдэмтэд, предпринимательнүүдые уряална. Берлинэй шэнэ барилгануудай проектнүүдые үгэхэ гэжэ Баруун Германиин ба Баруун Берлинэй архитекторнүүдые ЦК уряална.

Программа бэелүүлгые хүтэлбэрилхын тулада, «Германиин столица һэргээн бодхоохо национальна комитет» байгуулагдахань. Программа дэмжэһэн бүхы партинуудай түлөөлэгшэд, мүн бусад хүнүүд тус комитедтэ оролсохо юм. Национальна комитет хадаа Баруун Берлиндэшье һэргээн болхоохо барилга эхилхыень баруун берлинскэ хүн зониие ба баруун берлинскэ засагаархидые уряална ёһотой.

(ТАСС).

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, декабриин 2. (ТАСС). Корейскэ Арадай армиин соединенинүүд Хитадай арадай һайндуратанай частьнуудтай нигта хани харилсаатай ябажа, бүхы фронтнууд дээрэ американо-английска интервентнүүдтэ ба лисынмановска сэрэгүүдтэ эсэргүү хамгаалалтын байлдаануудые хэжэ үргэлжэлөөд, тэдэнэй хүнүүдтэ ба техникэдэ ехэ гээлтэ хоролтонуудые ушаруулжа байна гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Зүүн фронтын зарим участогууд дээрэ Арадай армиин соединенинүүд дайсанда эсэргүү байлдаануудые хэһэн, тэрэнэй хүнүүдтэ ба техникэдэ гээлтэ хоролто ушаруулһан байна.

Центральна ба баруун фронтнууд дээрэ Ионьчхоньһоо баруугаар, мүн Чхолвонь шадар дайсан авиацяар дэмжэгдэн, хэдэн шухала үндэрдхэнүүдтэ олон удаа доболоһон байна.

Арадай армиин зүгһөө шангаар буудуулһан ушарһаа дайсан гэдэргээ сухаряа.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд ба дайсанай самолёдуудые агнан буудагшадай отрядууд дайсанай 2 самолёт унагааба, тэдэ Вонсанай, Пукчхониин ба Кансогой районуудта һуудаг хүн зониие зэрлиг муухайгаар бомбодоһон ба пулемёдоор буудаһан байна.

ПХЕНЬЯН, декабриин 1. (ТАСС). Корейскэ Арадай армиин соединенинүүд Хитадай арадай һайндуратанай частьнуудтай нигта хани харилсаатай ябажа, американо-английска интервентнүүдтэ ба лисынмановска сэрэгүүдтэ эсэргүү хамгаалалтын байлдаануудые хэжэ үргэлжэлөөд, тэдэнэй хүнүүдтэ ба техникэдэ ехэ гээлтэ хоролтонуудые ушаруулжа байна гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Зүүн фронт дээрэ Арадай армиин частьнууд Арадай армиин хамгаалалтын лини сүмэлхэ зорилготойгоор хэдэн доболго хэһэн дайсанда эсэргүү байлдаануудые хэжэ үргэлжэлһөөр. Янгуһаа хойгуур дайсан үсэгэлдэр хоёр шанга доболго хэбэ, дайсанда ехэ гээлтэ хоролто ушаруулагдан, тэрэ доболгонь бүтэлгүйтэ сохигдоо.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд ба дайсанай самолёдуудые агнан буудагшадай отрядууд дайсанай 3 самолёт унагааба, тэдэнь Кореяын зүүн ба баруун эрьенүүд дээрэ амгалан хүн зониие зэрлиг муухайгаар бомбодоһон ба пулемёдоор буудаһан байна.

Пусанда арсеналай дэлбэрһэн тухай баримтанууд

ЛОНДОН, ноябриин 30. (ТАСС). Токиоһоо Рейтер агентствын корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, Пусандахи һомо хэрэгсэлнүүдэй урда корейскэ завод ба арсенал мүнөө үглөөгүүр дэлбэрэлгэ болоходо бүри усадхагдаа.

Тэрээн догор байһан хүнүүд бултадаа алагдаа гэжэ тухайлагдана. Түрүүшын мэдээсэлнүүд үхэһэн хүнүүдэй тоо тухай хэлэнэ.

Гурбан шанга дэлбэрэлгэ ба жэжэ дэлбэрэлгэнүүд тус портдо нэгэ часай турша дотор боложо байгаа.

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 1. (ТАСС). Мүнөөсанһаа Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, Пусанда дэлбэрэлгын болохо үедэ 6 хүн алагдаһан ба багсаахада 50 кореецууд шархатаһан байна. Энэ дэлбэрэлгэ хоролон һүйдхэһэн гү, али гэмтын ушараар болоһон тухай мэдэгүйб гэжэ арсеналай начальник полковник Ли Хон Чон мэдүүлбэ. «Гайхалтай түймэр ноябриин 26-да Пусандахи США-гэй посольствын байра үгы хээ» гэжэ тус корреспондент бэшэнэ.

Сиридэхи байдэл тушаа

ДАМАСК, декабриин 1. (ТАСС). Сиридэхи байдалынь хуушан хэбээрээ. Засагынь үнэндөө армиин мэдэлдэ оронхой. Үсэгэлдэр Дамаскда почто ба телеграф хүдэлмэреэ һэргээгээ. Гүрэнэй гол эмхи зургаанууд сэрэгүүдээр хамгаалагдана.

БЕЙРУТ, декабриин 1. (ТАСС). Сириин сэрэгэй бүлэг нюурнууд парламентые тараахын ба шэнэ һунгалта хэхын тула сагзуурын правительство байгуулха зүбшөөрэл үгэхыень эрижэ, президент Хашим Атаси гэгшые хашаба гэжэ Кипр аралай радио дамжуулаа. Гэбэшье, эдэ эрилтэнүүдые хангахаяа арсаад, президентнь Мааруф Эд-Давалибиин правительствын арестовалагдаһан гэшүүдые сүлөөлхэ эрилтэ хэбэ.

Парламентые тарааха ба шэнэ һунгалта хэхын тула сагзуурын правительство байгуулха тухайда президентын зүбшөөрөө үгы һаань, тэрэнэй тушаалһаа гарахые баадхахаб гэжэ сирийскэ армиин генеральна штабай начальник Шишеклиин занаһан тушаа «Аль-Хадаф» газетэ мэдээсэбэ.

БЕЙРУТ, декабриин 2. (ТАСС). Дамаскска радиогой дамжуулгаһаа мэдэхэдэ, гадаадын захиралтын ёһоор гүрэнэй переворот хэһэн ябадалаа хуулита хэрэг гэжэ харуулха гэһэн полковник Шишеклиин [illegible] гэнь сүм буруу һүрөө. Арадай партиин гэшүүдэй хабаадалгагүйгөөр правительство байгуулхые парламентын депутат Хамед Эль-Ходи гэгшэдэ даалгаһан байгаа, тэд тэрэнь тус зорилгоо бэелүүлжэ шадаагүй. Дамаскска радиогой байцалан дамжуулһанай ёһоор, Сириин президент Хашим Атаси «аргагүй байдалда ороод, тушаалһаа гараха баатай болооб» гэжэ мэдүүлбэ.

Президентын тушаалһаа гараха тухай соносхогдоһоной һүүлээр полковник Шишекли хадаа энэ [illegible] урда тээ президентын гаргадаг байһан декредүүдые декабриин 2-һоо хойшо би өөрөө «гаргахамни» гэжэ мэдүүлээ.

Шишекли болбол сирийскэ парламентые тараагдаһанда соносхобо. Орон доторнь цензура байгуулагдаа.

Эхэ орондоо Хитадай студентнүүдэй бусахыень американска засагаархид һаатуулна

ПЕКИН. (ТАСС). Синьхуа агентство иигэжэ дамжуулна:

Ноябриин 26-да, демократическа залуушуулай Бүхэхитадай федераци, студентнүүдэй Бүхэхитадай федераци, научна болон техническэ эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэхитадай ассоциаци ба байгаалиин наукануудай обществонуудай Бүхэхитадай федераци хамтын мэдүүлгэ толилбо, эхэ орондоо бусаха гэһэн Хитадай студентнүүдые Холбоото Штадуудай правительствын хуули бусаар бариһан ябадалда эсэргүү протест тэрээн соогоо мэдүүлнэ.

Мэдүүлгэ соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Сан-Францискоһаа гараһан Хитадай 9 студентнүүд сентябриин 25-да Гонолулуһаа Хитад ошохо ябаха замдаа, мүрдэлгын федеральна бюродо (американска охранка) хуули бусаар баригдаһан байна. Американска правительствын энэ шэнэ бузар акт үнгэрһэн жэлэй сентябрь һарада Японой Хитадай профессор Чао Чунио ба бусад хитадуудые бариһан ябадалай ушарай һүүлээр хэгдэһэн байна. Дээрэмдэлгын энэ актда эсэргүү эрид протестые американска правительствода мэдүүлнэбди, америкын доро байха бүхы хитад студентнүүдые дары сүлөөлхэ гэһэн эрилтэ табинабди.

Бүхы дэлхэйн арадууд американска империалистнуудай энэ бузар актые буруушаахань лабтай.

Үхибүүдые хамгаалха уласхоорондын конференцидэ хабаадахаяа арсахыень США-гэй гүрэнэй департамент американецуудые уряална

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Үхибүүдые хамгаалха уласхоорондын конференци ерэхэ жэлэй февральда Венэдэ болохо байна, тэрээндэ хабаадахаяа арсахыень американецуудые баалан, США-гэй гүрэнэй департамент мэдүүлгэ толилоо. Энэ конференци хадаа «юушье һэжэгтэ дэгтүй бэ һайн һанаата хүнүүдые эб найрамдал хамгаалха «коммунистическэ» хүдэлөөндэ хабаадуулха зорилготой «маневр» мүн байһан хэбэртэйгээр тэрээн соогоо [illegible] на.

Харюусалгата редактор Б. А. ОЧИРОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 28. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора —7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта— 4-52, сельскохозяйственного и промышленности—6-84, мест. информации и писем—6-84. Для междугородных переговоров 16.

Н—03738. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.